

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Eesti toidukaupade positsioon siseturul 2022. aastal

Tallinn
Detsember 2022

Tellija: Maaeluministerium

Projektgrupi koosseis: Albert Hansa, Kelly Tänav, Viivika Savina, Ingrid Niklus, Mati Reiman,
Marje Josing

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

Tel 668 1242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palun viidata allikale.

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. METOODIKA	5
1.1. Kodumaised ja imporditud tavatoidukaubad	5
1.2. Kodumaised ja imporditud mahetoidukaubad	7
2. TULEMUSED	8
2.1. Kodumaised ja imporditud tavatoidukaubad	8
2.1.1. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment	8
2.1.2. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade hinnad	12
2.1.3. Kaupluste omamärgitooted	16
2.1.4. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade osakaal käibes.....	19
2.1.5. Kodumaise sortimendi areng läbi aastate 1995–2022	22
2.2. Kodumaised ja imporditud mahetoidukaubad	30
2.2.1. Kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade sortiment	30
2.2.2. Kodumaiste mahetoidukaupade hinnad ja hinnavõrdlus tavatoodetega	33
2.2.3. Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide hinnavaatlused	40
2.2.4. Kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade ja -jookide hinnavaatlused	43
2.2.5. Kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade müügikäive	47

Sissejuhatus

Siseturg on Eesti toiduainetööstusele olnud läbi aegade peamine müügikoht. Ostueelistuste uuringud on näidanud, et Eesti tarbija eelistab küll kodumaist toitu, kuid olenevalt tootegrupist tuleb tootjatel vähem või rohkem konkureerida ka importtoodanguga. 2022. aastal läbi viidud uuringus „Eesti elanike toidukaupade ostueelistused ja hoiakud“ (uuring sai valmis 2022. aasta detsembris) märkis kodumaise toidu eelistust 61% tarbijatest. Samas kodumaise toidukauba eelistamine langes võrreldes 2020. aastaga 13 protsendipunkti. Tarbija eelistusi korrigeerib alati tugevalt tegelikult pakutav sortiment ja hind ning konkreetne ostuotsus sünnib sageli alles kaupluses.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli välja selgitada Eesti toidukaupade positsioon siseturul, nii kauplustes pakutavate toodete sortimendis kui ka osakaaluna kaupluste käibes. Uuriti ka kodumaiste ja importkaupade hinnatasemetega erinevust. Uuringu tulemusi võrreldi 2021. ja 2020. aasta uuringute tulemustega, mis võimaldab hinnata Eestis toodetu konkurentsipositsiooni muutumist.

Kaubaketid on aina aktiivsemalt pakkumas nn omamärgitooteid, mis konkureerivad analoogsete bränditoodetega peamiselt hinna alusel. Antud töös on kauplustes toimunud vaatlustega kogutud informatsiooni omamärgi toodete pakkumise kohta ja analüüsitud, kuidas erineb kaubanduse omamärgitoodete jaehind sarnaste bränditoodete hinnast.

Uuringus vaadeldi kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade- ja jookide sortimendi laiust 24-s tootegrupis, vaadeldi kodumaiste ja imporditud mahekaupade hindasid ja võrreldi kodumaiste mahetoidukaupade ja tavatoodete hindasid. Samuti selgitati välja mahetoodete jaemüügi käive.

1. METOODIKA

1.1. Kodumaised ja imporditud tavatoidukaubad

Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment, jaehinnad ja osakaal käibes

Kaupluste sortimendivaatlus viidi läbi nelja suurema toidukaupluste keti (Coop, Selver, Maxima, Rimi) suuremates kauplustes 2022. aasta septembri jooksul. Antud vaatluse alla kuulusid ainult tavatooted (mitte mahetooted). Sortimendiuringus fikseeriti kodumaiste ja imporditud toodete sortimendi laius, toodete hinnad ja pakendi suurused. Keskmise sortimendi ja keskmiste hindade arvutamisel arvestati kauplusekettide osakaalusid jaemüügi käibes.

Tulemuste võrdlemiseks 2021. ja 2020. aasta seisuga kasutati Konjunktuuriinstituudi poolt samades kauplustes nendel aastatel tehtud sarnase uuringu andmeid.

2022. aasta septembris läbi viidud tavatoidukaupade sortimendi laiuse uuringu objektiks oli 24 kaubagruppi: piim, juust (laagerdatud poolköva), määردهjuust, jogurt, või, kohupiim, jäätis (0,4–1-liitrises topsis ja karbis), toiduõli, veiseliha (jahutatud, maitsestatamata), sealiha (jahutatud, maitsestatamata), linnuliha (jahutatud, maitsestatamata), lihakonservid, keeduvorstid ja viinerid, suitsuvorstid, suitsuliha, leib, nisujahu, küpsised, õlu, viin, mahlad ja nektarid, kaerahelbed, konservkurk, värske kala (vt ptk 2.1.1)

Lisaks fikseeriti igas kaupluses kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade hinnad järgmiste indikaatorkaupade (kaubagruppide) kohta: (vt ptk 2.1.1)

1. piim – 1-liitrises kile- ja purepakendis 2,5% ja 3,5% maitsestatamata lehmapiim
2. juust – maitsestatamata Edam, Gouda, Tilsit, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
3. määردهjuust – karpides määرده- ja toorjuustud
4. jogurt – 125–500 g (mets)maasikajogurtid
5. või – vähemalt 82% rasvasusega maitsestatamata või
6. kohupiim – 200–250 g pakid, 300–500 g torud
7. vaniljejäätis 0,8–1-liitrises pakendis, 1 liitri hind
8. toiduõli – 1-liitrised kuumpressitud rapsiõlid
9. veiseliha – jahutatud, maitsestatamata guljašš, strogonov
10. sealiha – jahutatud, maitsestatamata kaelakarbonaad, kondita praetükk
11. linnuliha – jahutatud, maitsestatamata broilerikintsud
12. lihakonservid – koduloomadest ja -lindudest, v.a pasteedid
13. keeduvorstid ja viinerid – kõik, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
14. suitsuvorstid – kõik täis-, pool- ja toorsuitsuvorstid, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
15. suitsuliha – kõik, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
16. leib – kõik, v.a tasku-, tera- ja koorikleivad ja käsitööleivad

17. nisujahu – kõik, v.a käsitööjahud ja täisterajahud
18. küpsised – enamlevinud kõvad ilma täidise ja katteta pakiküpsised
19. õlu – 0,33–0,5-liitrised plekkpurgid, ka alkoholita
20. viin – alkoholisisaldusega 35–45%, 0,7–1-liitrised pudelid
21. mahlad ja nektarid – 1-liitrised õunamahlad
22. kaerahelbed – maitsestatamata tavalised, röstitud ja kiirkaerahelbed
23. konservkurk – terved lisanditeta marineeritud kurgid kuni 1-liitristes klaaspurkides
24. värske kala – forell (või forellifilee)

Kaupluste omamärgitoodete, kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade ja -jookide hinnavõrdlus

Hinnavõrdlus viidi läbi nelja suurema toidukaupluste keti (Coop, Selver, Maxima, Rimi) kauplustes. Kodumaiste ja imporditud toidukaupade ja jookide hinnavõrdlusele kaasati kuni 5 madalama kilo- või liitrihinnaga (munadel 10 tk) toodet. Kusjuures ühes tootegrupis võeti võimalusel võrdlusele sama arv kodumaiseid ja imporditud tooteid. Keskmiste hindade arvestamisel võeti arvesse kauplusekettide osakaalud müügikäibes (vt ptk 2.1.3).

1.2. Kodumaised ja imporditud mahetoidukaubad

Kaupluste mahetoodete sortimendivaatlus viidi läbi nelja suurema toidukaupluste keti (Coop, Selver, Maxima, Rimi) suuremates kauplustes 2022. aasta septembris. Eraldi tooteks loeti kõik mahetooted, mille nimetus, tootja või pakendi suurus oli erinev. Keskmise mahetoodete sortimendi arvutamisel arvestati kauplusekettide osakaalusid jaemüügi käibes.

2022. aasta septembris läbi viidud mahetoidukaupade sortimendi laiuse uuring hõlmas 24 kauba-gruppi: mahepiim, mahejuust (laagerdatud poolkõva), mahe määrdejuust, mahejogurt, mahevõi, mahekohupiim, mahejäätis (0,4–1-liitrisel topsis ja karbis), mahetoiduõli, mahe veiseliha (jahutatud, maitsestatamata), mahe sealih (jahutatud, maitsestatamata), mahe linnuliha (jahutatud, maitsestatamata), mahe lihakonservid, mahe keeduvorstid ja viinerid, mahe suitsuvorstid, mahe suitsuliha, maheleib, mahenisujahu, maheküpsised, maheõlu, maheviin, mahedad mahlad ja nektarid, mahekaerahelbed, mahe konservkurk ja mahe värske kala.

Mahetoidukaupade sortimendiuuring kirjeldatud metoodika järgi toimub esmakordselt ja tulemused ei ole võrreldavad eelmiste aastate mahetoodete sortimendivaatluste tulemustega.

Kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade ja -jookide hinnavaatlused viidi läbi 2022. aasta juunis, septembris ja detsembris Tallinna seitsmes toidukaupluses (Selver, Rimi sh Talu Toidab ala, Stockmann, Prisma, Ökosahver, Mahemarket ja Biomarket). Maitse- ja ravimtaimede hindu vaadati lisaks neljas apteegis (Apotheka, Südameapteek, Benu Apteek ja Euroapteek).

Mahetoodete jaehindadega võrdlemiseks koguti võimalikult sarnaste tavatoodete hinnad Tallinna kolmest suurest ketikauplusest (Selver, Prisma ja Rimi) ning eelnevalt nimetatud apteekidest. Tavatoodete hulgast valiti võrdluseks tooted, mis omadustelt ja pakendi suuruselt on mahetoodetele kõige sarnasemad. Nii imporditud mahetoodete kui ka tavatoodete hinnavaatlusse on kaasatud kaupluste omabranditooted. Mahetoodetega võrdluses olevate tavatoodete hinnad võivad seetõttu olla erinevad teistest EKI poolt kogutud ja avaldatud jaehindadest.

Käesolevas uuringus avaldatud imporditud mahe- ja tavatoodete hindu koguti 2022. aastal esmakordselt ja eelnevate perioodidega võrdlust ei ole.

Mahetoodete müügi käibe välja selgitamiseks viis EKI 2022. aasta sügisel läbi suuremate mahetootjate ja -käitlejate küsitluse 2021. aasta müügitulemuste kohta. Andmeid avaldasid 234 tootjat/käitlejat ja nendest lähtuvalt arvutas EKI välja tootjate ja käitlejate mahetoodete müügi käibe (müük kauplustele, otsemüük ja müük valdavalt jaekauplusi varustavatele vahendajatele). Mitmed ettevõtted ei olnud nõus küsitlusele vastama, tuues põhjuseks ajapuuduse, juba piisavalt suure andmete esitamise kohustuse ja põhimõtte, et küsitlustele ei vastata ning ärisaladusi ei avaldata.

Mahetoidukaupade ja -jookide müügi käibe väljaarvutamiseks lisati tootjalt/käitlejatelt saadud andmetele jaekaubanduslikuks juurdehindluseks Statistikaameti poolt avaldatud 2021. aasta kvartalite keskmine kaubanduslik juurdehindlus toidukaupade, jookide ja tubakatoodete jaemüügiga tegelevates spetsialiseeritud kauplustes (2021. aasta kvartalite keskmine juurdehindlus 28,93%). Mahetoidukaupade ja -jookide müügi käivet võrreldi Statistikaameti 2021. aasta toiduainete jaemüügi andmetega spetsialiseerimata kauplustes.

2. TULEMUSED

2.1. Kodumaised ja imporditud tavatoidukaubad

2.1.1. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment

Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt 2022. aasta septembris läbiviidud sortimendi- ja hinnavaatluse käigus kaardistatud tootegruppides oli kodumaiste tavatoodete osakaal sortimendis kokku 60% (2021. aastal 58%).

Kodumaiste toodete osakaal sortimendis oli suurim keeduvorstide ja viinerite (95%), leiva (85%), suitsuliha (83%), piima (81%) ja veiseliha (81%) ning suitsuvorstide (80%) tootegrupi sortimendis. 2022. aastal paranes Eesti toidukaupa positsioon võrreldes 2021. aastaga 13 tootegrupi sortimendis. Eesti toodetest kasvas sortimendis osakaalu kõige enam kala ja lihakonservid (17 protsendipunkti), nisujahu (15) ja kaerahelbed (14). Vähenes kodumaise kauba osakaal sortimendis kõige enam sealiha (17 protsendipunkti), piima (10), küpsiste (9) ning jogurti ja viina (8) grupis. Importkauba osakaal sortimendis oli suurim toiduõli (94%) ja küpsiste (80%) tootegrupis (joonis 2.1.1).

2022. aastal oli kodumaiste toodete valik ülekaalus 24 kaubagrupist 17-s (2021. a 16-s kaubagrupis).

2022. aastal suurenes (2021. aastaga võrreldes) kohalike toodete sortiment 24-st tootegrupist 8-s (jogurt, nisujahu, suitsuvorstid, õlu, mahl, kaerahelbed, konservkurk ja kala). Importtoodete sortiment suurenes 7-s tootegrupis (piim, määردهjuust, jogurt, kohupiim, sealih, viin ja kala).

Viimasel kolmel aastal on kasvanud kodumaise juustu, määردهjuustu, või, kohupiima, jäätise, toiduõli, keeduvorstide, suitsuvorstide, nisujahu, õlle, mahla, kaerahelveste ja kala sortiment (24-st tootegrupist 13-s), kuid kodumaise piima, jogurti, veiseliha, sealih, linnuliha, suitsuliha, leiva, küpsiste ja viina sortiment (24-st tootegrupist 9-s) on mõnevõrra langenud. Kolme viimase aasta võrdluses on kasvanud imporditud piima, jogurti, või, kohupiima, jäätise, sealih, õlle, mahla, konservkurkide ja kala sortiment (24-st tootegrupist 10-s), kuid imporditud juustu, määردهjuustu, toiduõli, veiseliha, linnuliha, lihakonservide, keeduvorstide, suitsuvorstide, suitsuliha, leiva, nisujahu ja küpsiste sortiment (24-st tootegrupist 12-s) on mõnevõrra langenud.

Kõige laiem oli 2022. aastal õlle sortiment, mida oli keskmiselt 293 nimetust kaupluse kohta (160 kodumaist ja 133 imporditud) (tabel 2.1.1). Küpsiseid oli pakkumises 134 nimetust (27 kodumaist ja 107 imporditud), mahla 124 nimetust (46 kodumaist ja 78 imporditud), jogurti 123 (81 kodumaist ja 42 imporditud) ja viina 120 (39 kodumaist ja 81 imporditud). Kodumaise õlle sortiment on kasvanud Selveris ja Rimis (samas Rimis kasvas ka imporditud õlle sortiment), kuid on langenud mõnevõrra Maximas. Kodumaiste küpsiste sortiment oli kõige laiem Coopis ja Selveris ning kõige kitsam Maximas ja Rimis, samas Maxima kauplustes oli kõige laiem imporditud küpsiste sortiment. Nii kodumaiste kui ka imporditud küpsiste sortiment on langenud kõigis kaupluskettides (v. a imporditud küpsised Selveris). Kodumaise jogurti sortiment on märgatavalt kasvanud Coopis ja mõnevõrra Maximas (samas mõlemas kaubanduskettis kasvas ka imporditud jogurti sortiment), kuid langes mõnevõrra Selveris. Kodumaise viina sortiment langes mõnevõrra Coopis, Selveris ja Maximas, samas imporditud viina sortiment kasvas mõnevõrra Rimis ning veidi Coopis ja Selveris. Kodumaise mahla sortiment on märgatavalt kasvanud Selveris ja mõnevõrra Rimis (samas Rimis on kasvanud ka imporditud mahla

sortiment), kuid on langenud veidi Coopis (Selveris ja Maximas on veidi langenud imporditud mahla sortiment).

Aastal 2022 vähenes kohalike toodete valik enamikes tootegruppides (15) võrreldes eelmise aastaga. Kõige suurem langus oli kodumaiste küpsiste sortimendis, kus Eesti küpsiste valik vähenes 20 nimetuse võrra keskmiselt kaupluses. Kodumaise viina valik vähenes aastaga 14 toote, juustu ja veiseliha valik 8, keeduvorstide 7, kohupiima ja sealiha 6, leiva valik 5, piima ja suitsuvorstide valik 3, määrdejuustu 2 ning või, toiduõli, linnuliha ja suitsuliha ühe toote võrra keskmiselt kaupluse kohta. Importtoodetest vähenes sortiment enim juustu (-14), suitsuliha (-11) ja küpsiste (-10) osas, kokku 13-s tootegrupis. Siinkohal tuleb tõdeda üleüldist sortimenti vähendamist kõigis kaupluskettides. Kitsamates oludes hoiavad kauplused sortimendis vaid ostjate eelistatumaid sorte.

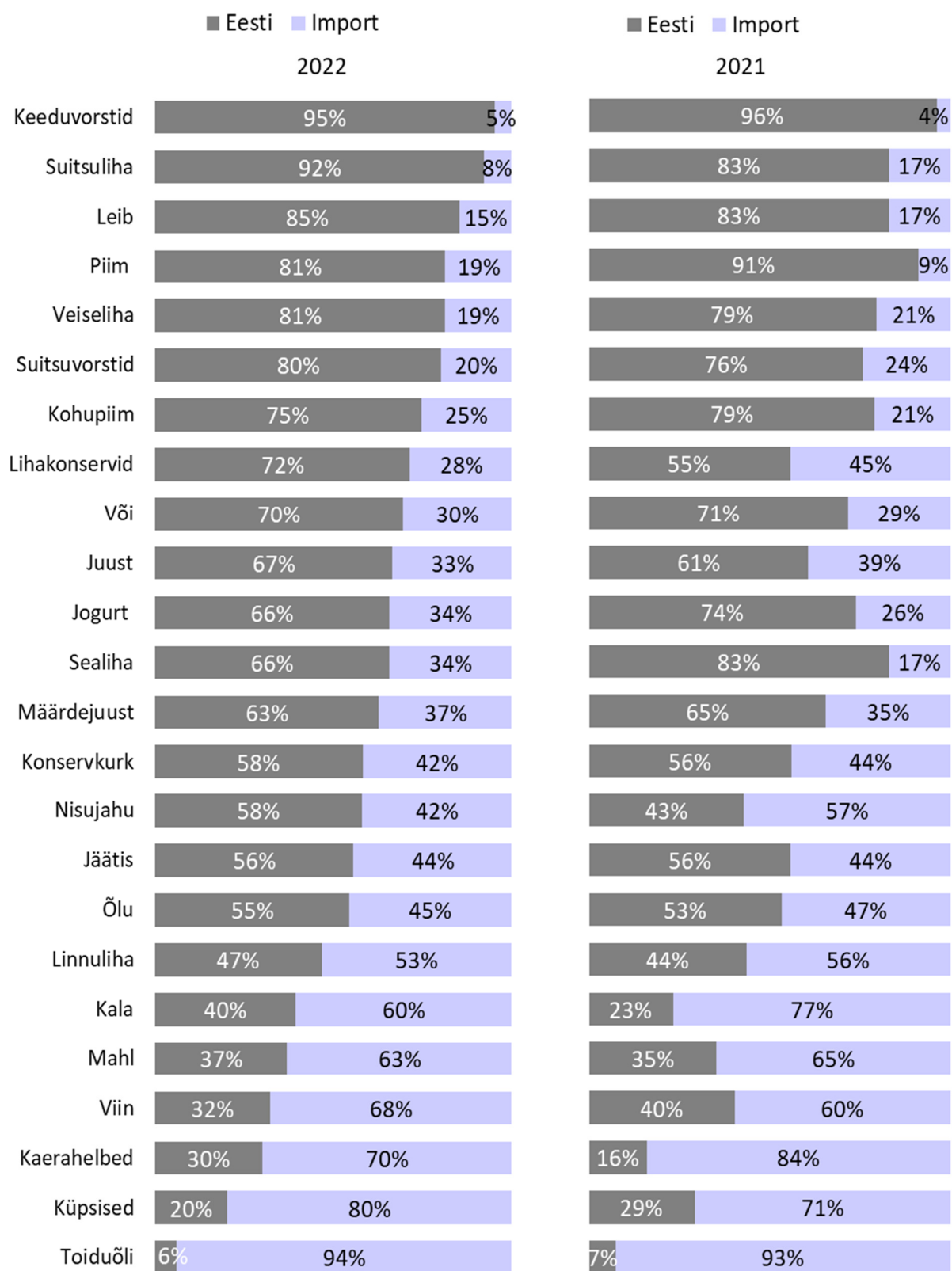
Kodumaise kala sortiment suurenes 5, jogurti, nisujahu ja mahla 3, õlle, kaerahelveste ja konservkurkide 2 toote võrra keskmiselt kaupluse kohta. Importtoodetest suurim kasv sortimendis oli jogurtil (+14 toodet), järgnesid kohupiim ja sealiha (+4), viin ja kala (+3), piim (+2) ning määrdejuustu valik ühe toote võrra keskmiselt kaupluse kohta.

Tabel 2.1.1. Kodumaiste ja importkaupade sortimendi laius (nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

Kaubagrupp	2022 Eesti kaup	2022 Import	2021 Eesti kaup	2021 Import	2020 Eesti kaup	2020 Import
Piim	14	3	16	2	17	2
Juust	72	36	79	50	67	46
Määrdejuust	35	20	36	19	27	24
Jogurt	81	42	77	28	84	39
Või	11	5	12	5	10	4
Kohupiim	71	24	77	21	69	18
Jäätis	47	37	47	38	44	34
Toiduõli	4	65	6	69	3	67
Veiseliha	14	3	23	6	21	4
Sealiha	16	9	22	4	24	7
Linnuliha	10	11	11	15	16	12
Lihakonservid	19	8	19	15	19	11
Keeduvorstid, viinerid	61	3	69	3	59	7
Suitsuvorstid	71	17	74	24	53	24
Suitsuliha	91	8	92	19	101	16
Leib	74	13	79	17	87	16
Nisujahu	9	6	6	8	6	12
Küpsised	27	107	47	117	45	124
Õlu	160	133	158	138	150	123
Viin	39	81	53	78	53	80
Mahlad, nektarid	46	78	43	80	43	68
Kaerahelbed	5	12	3	16	2	12
Konservkurk	18	13	16	13	18	9
Värske kala	7	11	2	8	3	6

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 2.1.1. Kodumaise kauba osatähtsus sortimendis (% nimetuste arvust)

2.1.2. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade hinnad

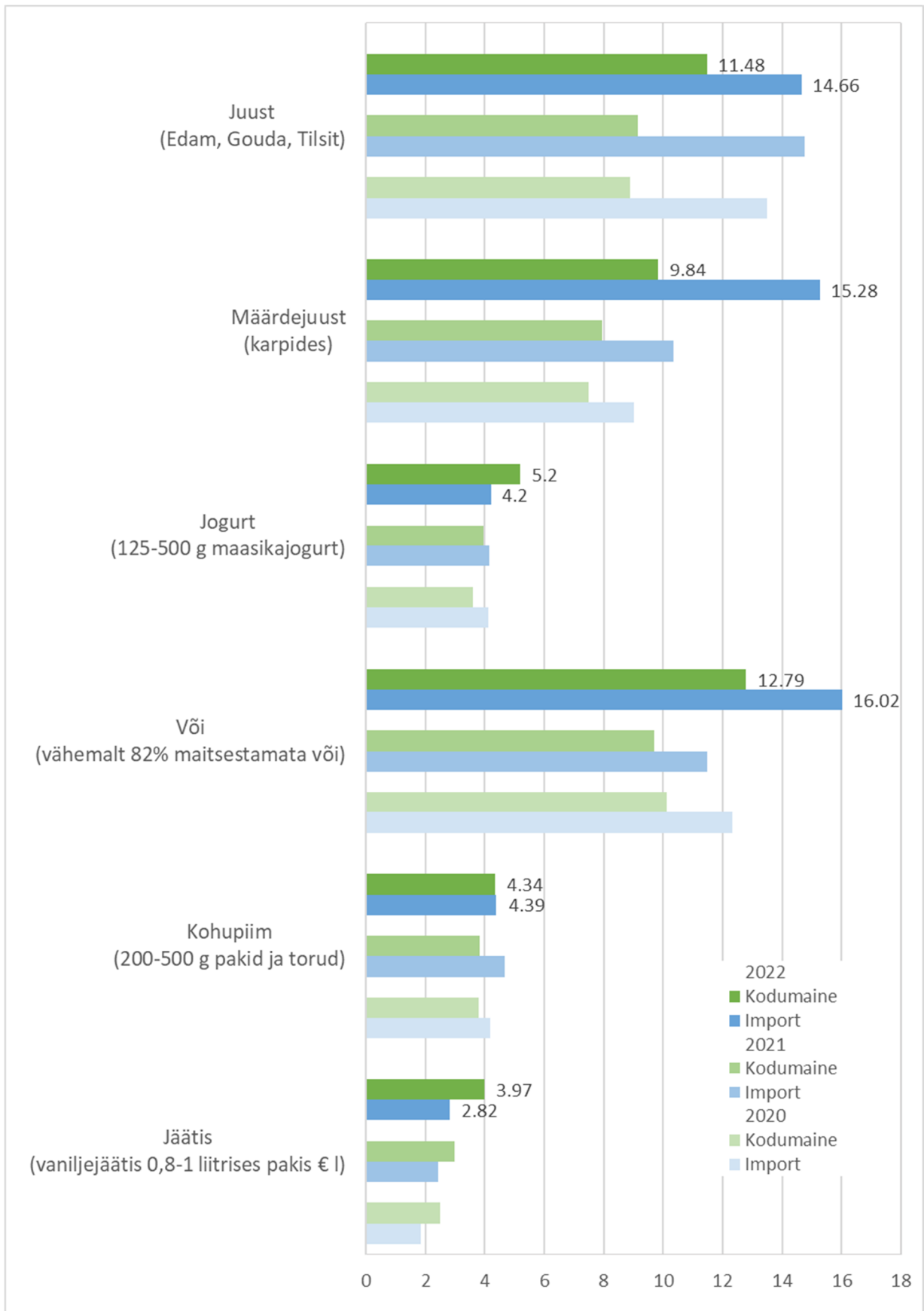
Sel aastal olid uuringu teostamise ajal enamike käesolevas uuringus vaadeldud nii kodumaiste kui ka importtoodete jaehinnad aastatagusest kõrgemad (v. a imporditud viin ja kohupiim). 24-st vaatluse all olnud kaubagrupist olid kodumaised tooted odavamad 13-s kaubagrupis (ühe toote võrra vähem kui 2021. aastal). Importtooted olid odavamad 11-s kaubagrupis (piim, jogurt, jäätis, veiseliha, linnuliha, keeduvorstid ja viinerid, nisujahu, küpsised, õlu, konservkurgid ja kala) (tabel 2.1.2). 2021. aastal olid importtooted odavamad 10-s kaubagrupis.

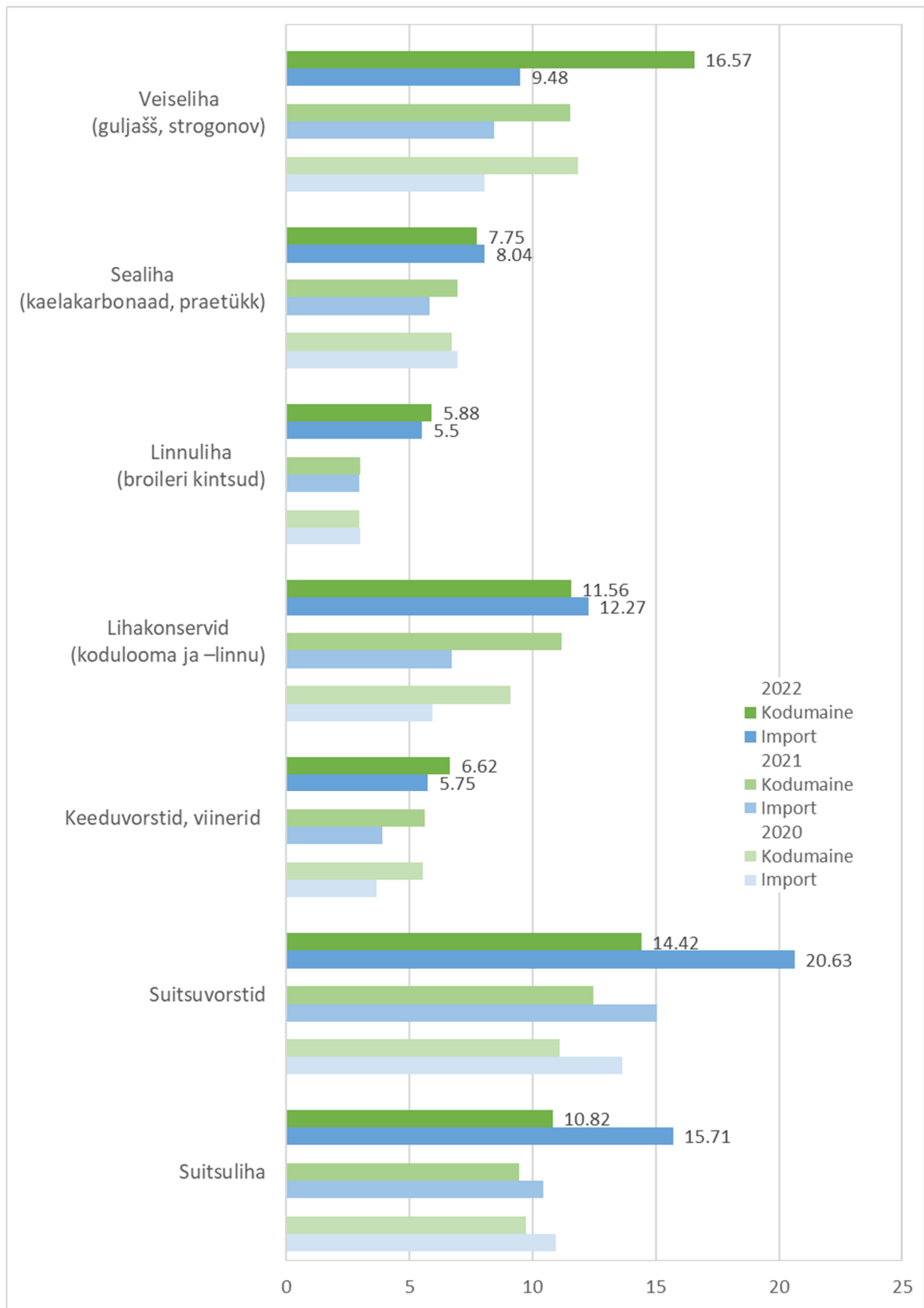
Tabel 2.1.2. Kodumaiste ja importkaupade keskmised hinnad (€/kg)

	2022 Eesti kaup	2022 Import	2021 Eesti kaup	2021 Import	2020 Eesti kaup	2020 Import
Piim (2,5%–3,5% 1 l kile- ja purepakk)	1.16	0.75	0.73	0.69	0.73	0.75
Juust (Edam, Gouda, Tilsit)	11.48	14.66	9.13	14.75	8.87	13.50
Määrdejuust (karpides)	9.84	15.28	7.95	10.33	7.49	9.03
Jogurt (125–500 g maasikajogurt)	5.20	4.20	3.96	4.14	3.58	4.11
Või (vähemalt 82% maitsestatamata või)	12.79	16.02	9.70	11.47	10.11	12.33
Kohupiim (200–500 g pakid ja torud)	4.34	4.39	3.82	4.67	3.78	4.19
Jäätis (vaniljejäätis 0,8–1 liitrisel pakis € l)	3.97	2.82	2.99	2.43	2.49	1.86
Toiduõli (1 l kuumpressitud rapsiõli)	3.50	4.18	2.17	2.43	1.92	2.19
Veiseliha (guljašš, stroganov)	16.57	9.48	11.51	8.45	11.84	8.03
Sealiha (kaelakarbonaad, praetükk)	7.75	8.04	6.96	5.83	6.71	6.94
Linnuliha (broileri kintsud)	5.88	5.50	3.00	2.96	2.98	2.99
Lihakonservid (kodulooma ja -linnu)	11.56	12.27	11.18	6.71	9.09	5.93
Keeduvorstid, viinerid	6.62	5.75	5.62	3.90	5.54	3.65
Suitsuvorstid	14.42	20.63	12.45	15.06	11.09	13.62
Suitsuliha	10.82	15.71	9.47	10.44	9.72	10.95
Leib (v.a tasku-, tera- ja koorikleib)	2.55	2.87	2.00	2.03	2.03	2.11
Nisujahu (v.a käsitöö- ja täisterajahu)	1.31	1.23	0.69	1.00	0.68	0.89
Küpsised (ilma täidiseta pakiküpsised)	7.25	5.93	3.92	4.53	5.11	4.17
Õlu (0,33–0,5 L plekkpurgid) €/l	5.12	3.47	3.81	3.12	2.52	2.91
Viin (35–45% 0,7–1 L pudelid) €/l	21.32	24.76	21.02	28.87	20.83	26.93
Mahlad, nektarid (1 L õunamahlad) €/l	1.50	2.48	1.18	2.12	1.12	1.84
Kaerahelbed	2.95	3.12	1.95	1.64	2.06	1.65
Konservkurk (1 L klaaspurgis terve kurk)	3.67	3.16	3.39	2.88	3.09	2.59
Värske kala (forell või forellifilee)	15.29	11.66	10.99	11.14	8.99	8.01

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 2.1.2. Kodumaiste ja importkaupade keskmised hinnad (€/kg)

2.1.3 Kaupluste omamärgitooted

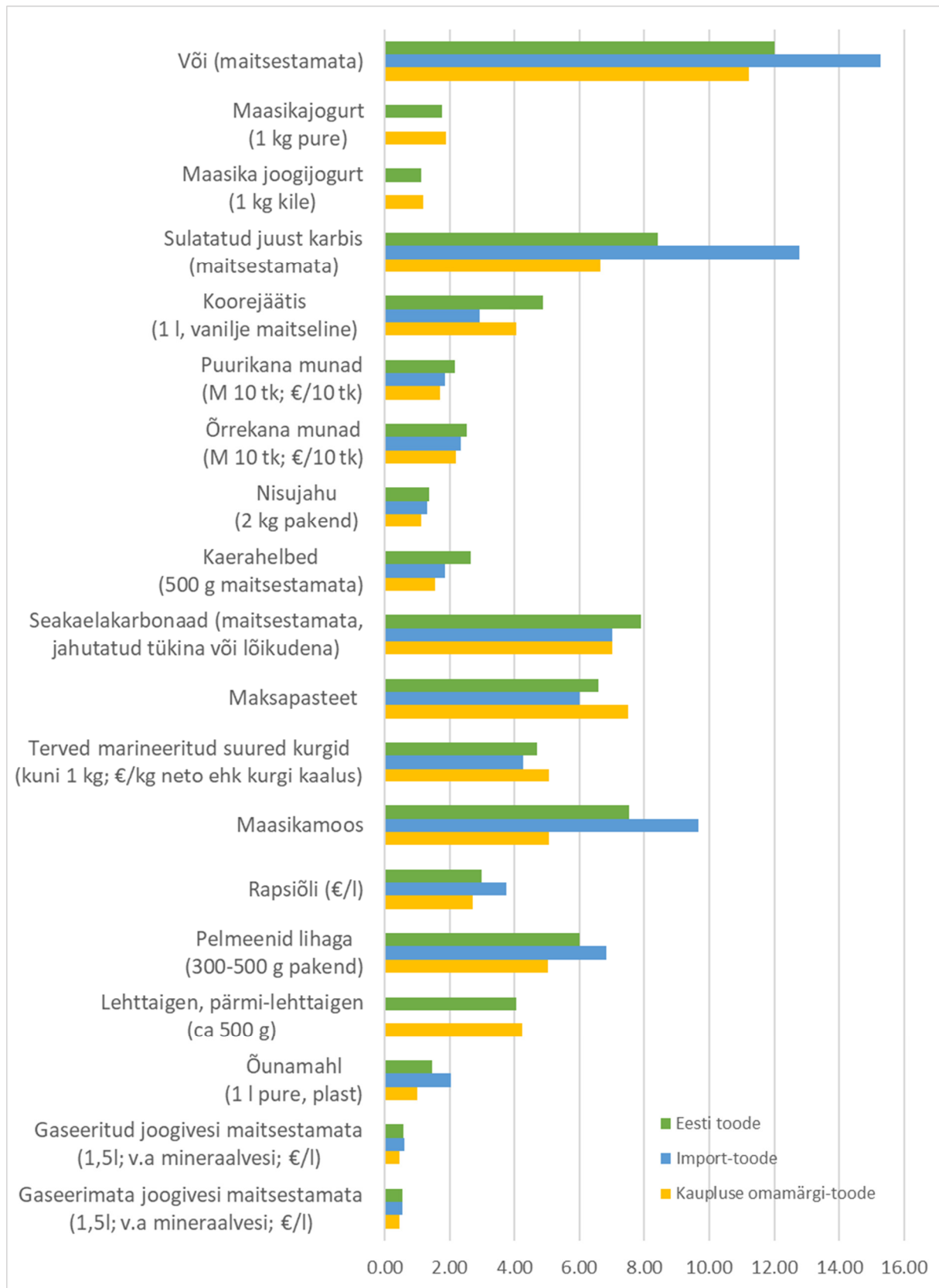
Kaupluste **omamärgitooted** on enamasti odavamad kui analoogsed kodumaiste tootjate kaubamärgiga kaubad. Kõige suurem oli kaupluste omamärgitoodete ja kodumaise tootja kaubamärgi toodete hinnavahe kaerahelveste, maasikamoosi ja õunamahla puhul. Samas maasikajogurti, maksapasteedi, konservkurkide ja lehttaigna puhul pilt on vastupidine: omamärgitooted on kodumaistest toodetest kallimad (tabel 2.1.3).

Tabel 2.1.3. Eesti, imporditud ja kaupluse omamärgitoodete jaehinnad kauplustes (€/kg)

	Toote päritolu			Eesti toote hinnaindeks, kui kaupluse omamärgitoodete= 100
	Eesti toode	Import- toode	Kaupluse omamärgi- toode	
Või (maitsestatamata)	12.02	15.27	11.22	107.1
Maasikajogurt (1 kg pure)	1.77	-	1.89	93.8
Maasika joogijogurt (1 kg kile)	1.14	-	1.19	96.2
Sulatatud juust karbis (maitsestatamata)	8.40	12.77	6.66	126.2
Koorejäätis (1 l, vanilje maitseeline)	4.89	2.93	4.06	120.3
Puurikana munad (M 10 tk; €/10 tk)	2.17	1.86	1.72	126.3
Õrrekana munad (M 10 tk; €/10 tk)	2.54	2.36	2.20	115.7
Nisujahu (2 kg pakend)	1.36	1.31	1.12	121.1
Kaerahelbed (500 g maitsestatamata)	2.65	1.85	1.56	170.3
Seakaelakarbonaad (maitsestatamata, jahutatud tükina või lõikudena)	7.90	7.00	7.00	112.9
Maksapasteet	6.58	6.02	7.50	87.8
Terved marineeritud suured kurgid (kuni 1 kg ; €/kg neto ehk kurgi kaalus)	4.70	4.26	5.07	92.6
Maasikamoos	7.54	9.66	5.05	149.2
Rapsiõli (€/l)	3.00	3.75	2.72	110.2
Pelmeenid lihaga (300–500 g pakend)	6.00	6.82	5.03	119.2
Lehttaigen, pärmilehttaigen (ca 500 g)	4.04	-	4.25	94.8
Õunamahl (1 l pure, plast)	1.47	2.03	1.02	143.8
Gaseeritud joogivesi maitsestatamata (1,5l; v.a mineraalvesi; €/l)	0.59	0.60	0.47	124.5
Gaseerimata joogivesi maitsestatamata (1,5l; v.a mineraalvesi; €/l)	0.55	0.54	0.46	119.7

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 2.1.3. Kodumaiste, imporditud ja kaupluse omamärgitoodete jaehinnad kauplustes (€/kg)

2.1.4. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade osakaal käibes

20-s kaubagrupis andis kodumaine kaup üle 50% käibest (19-s kaubagrupis eelmisel aastal) ja 7-s tootegrupis üle 80% käibest (jäi samale tasemele) ehk pisut paranes võrreldes eelmise aastaga. Kodumaise linnuliha käive ületas esmakordselt 50% osakaalu. Kodumaine kaup on käibes valdav (üle 90%) keeduvorsti, suitsuliha ja piima tootegrupis (tabel 2.1.4; joonis 2.1.4).

2022. aastal paranes Eesti toidukauba positsioon võrreldes 2021. aastaga (jaekettide hinnangul) 10 tootegrupi käibes: toiduõli, veiseliha, sealih, linnuliha, keeduvorstid, nisujahu, õlu, viin, kaerahelbed ja kala (joonis 2.1.4). Eesti toodetest kasvatas käibes osakaalu kõige enam linnuliha (15 protsendipunkti), nisujahu (11 protsendipunkti), toiduõli (9 protsendipunkti) ja kala (7 protsendipunkti). Vähenes kodumaise kauba osakaal käibes kõige enam piima (7 protsendipunkti), leiva (6) ja küpsiste (4) grupis.

Viimase kolme aasta lõikes on käibes osakaalu kasvatanud Eesti linnuliha (15 protsendipunkti), toiduõli (9), nisujahu (7), kaerahelbed (6), õlu ja värske kala (5), viin (3), konservkurk ja keeduvorstid (1).

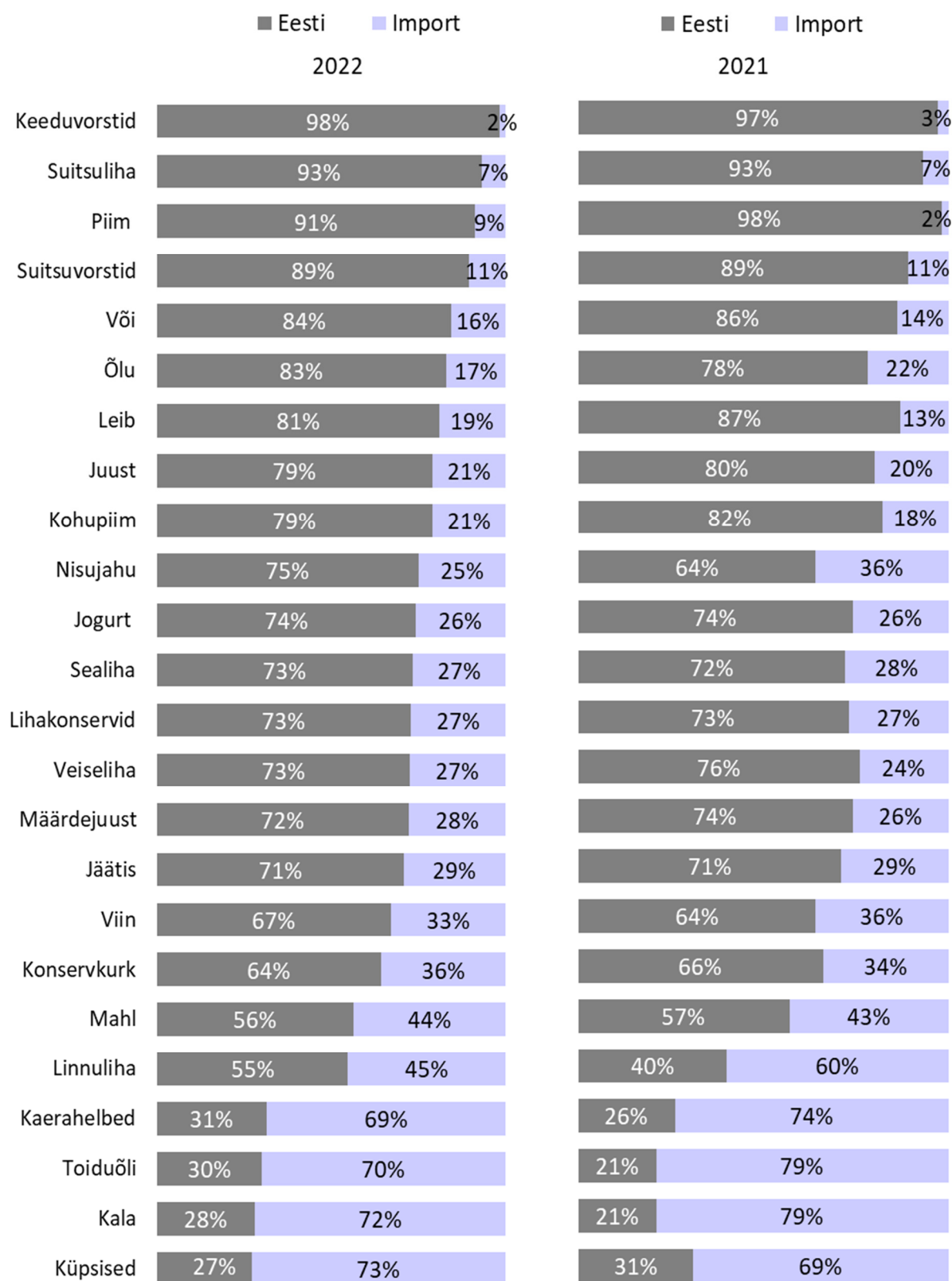
Suurim kohaliku toidukauba osatähtsus jaekettide käibes oli ostujuhtide esitatud andmeil Coopis, järgnesid Selver ja Rimi.

Tabel 2.1.4. Kodumaiste ja importkaupade osakaal tootegrupi käibes %

	2022 Eesti kaup	2022 Import	2021 Eesti kaup	2021 Import	2020 Eesti kaup	2020 Import
Piim	91	9	98	2	99	1
Juust	79	21	80	20	73	27
Määrdejuust	72	28	74	26	75	25
Jogurt	74	26	74	26	76	24
Või	84	16	86	14	86	14
Kohupiim	79	21	82	18	82	18
Jäätis	71	29	71	29	73	27
Toiduõli	30	70	21	79	21	79
Veiseliha	73	27	76	24	76	24
Sealiha	73	27	72	28	74	26
Linnuliha	55	45	40	60	40	60
Lihakonservid	73	27	73	27	76	24
Keeduvorstid, viinerid	98	2	97	3	97	3
Suitsuvorstid	89	11	89	11	92	6
Suitsuliha	93	7	93	7	93	7
Leib	81	19	87	13	92	8
Nisujahu	75	25	64	36	68	32
Küpsised	27	73	31	69	30	70
Õlu	83	17	78	22	78	22
Viin	67	33	64	36	64	36
Mahlad, nektarid	56	44	57	43	57	43
Kaerahelbed	31	69	26	74	25	75
Konservkurk	64	36	66	34	63	37
Värske kala	28	72	21	79	23	77

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 2.1.4. Kodumaise kauba osatähtsus käibes

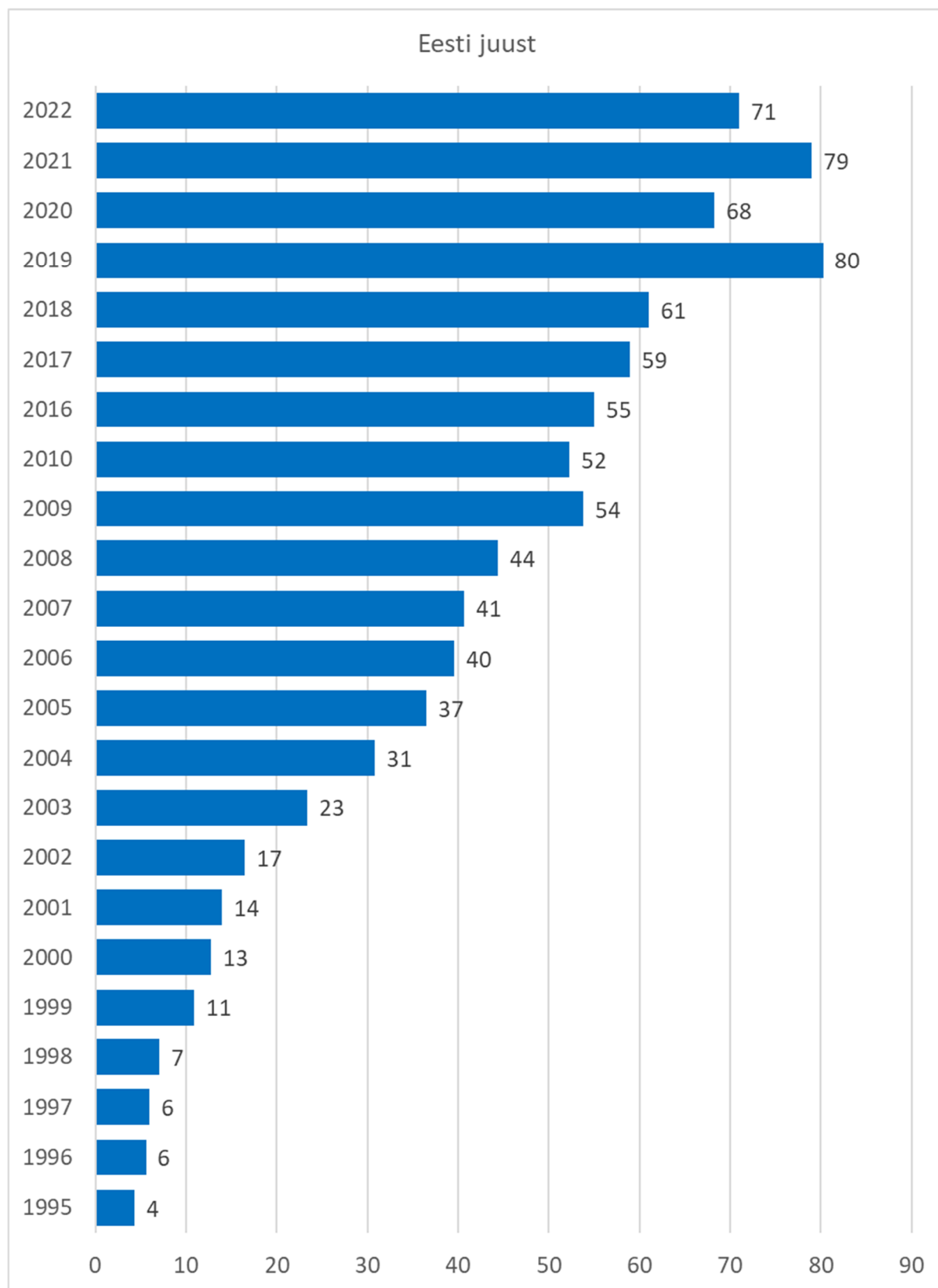
2.1.5. Kodumaise sortimendi areng läbi aastate 1995–2022

Maaelumajandusministeeriumi tellimisel on käesolevat uuringut läbi viidud alates 1995. aastast. Töö eesmärgiks oli selgitada välja muuhulgas kauplustes pakutavate kodumaiste kaupade sortimendi laius. Peaaegu kõikide toidukaupade sortimendivalik on vaadeldava perioodi jooksul kasvanud kordades. Toiduõli, lihakonservide ja kaerahelveste sortimendi kasv oli pigem tagasihoidlik (tabel 2.1.5; joonised 2.1.5-10). Kõige suurema kasvu läbi aegade saavutas kodumaine õlu, suures osas tänu käsitööõllede kiirelt kasvavale nõudlusele. Vaatamata välisriikide kaubanduskettide laienemisele Eesti turule, panustavad kohalikud ettevõtted jätkuvalt kodumaiste toidukaupade valiku arengusse. Eesti tarbija eelistab laias laastus ikkagi kodumaist.

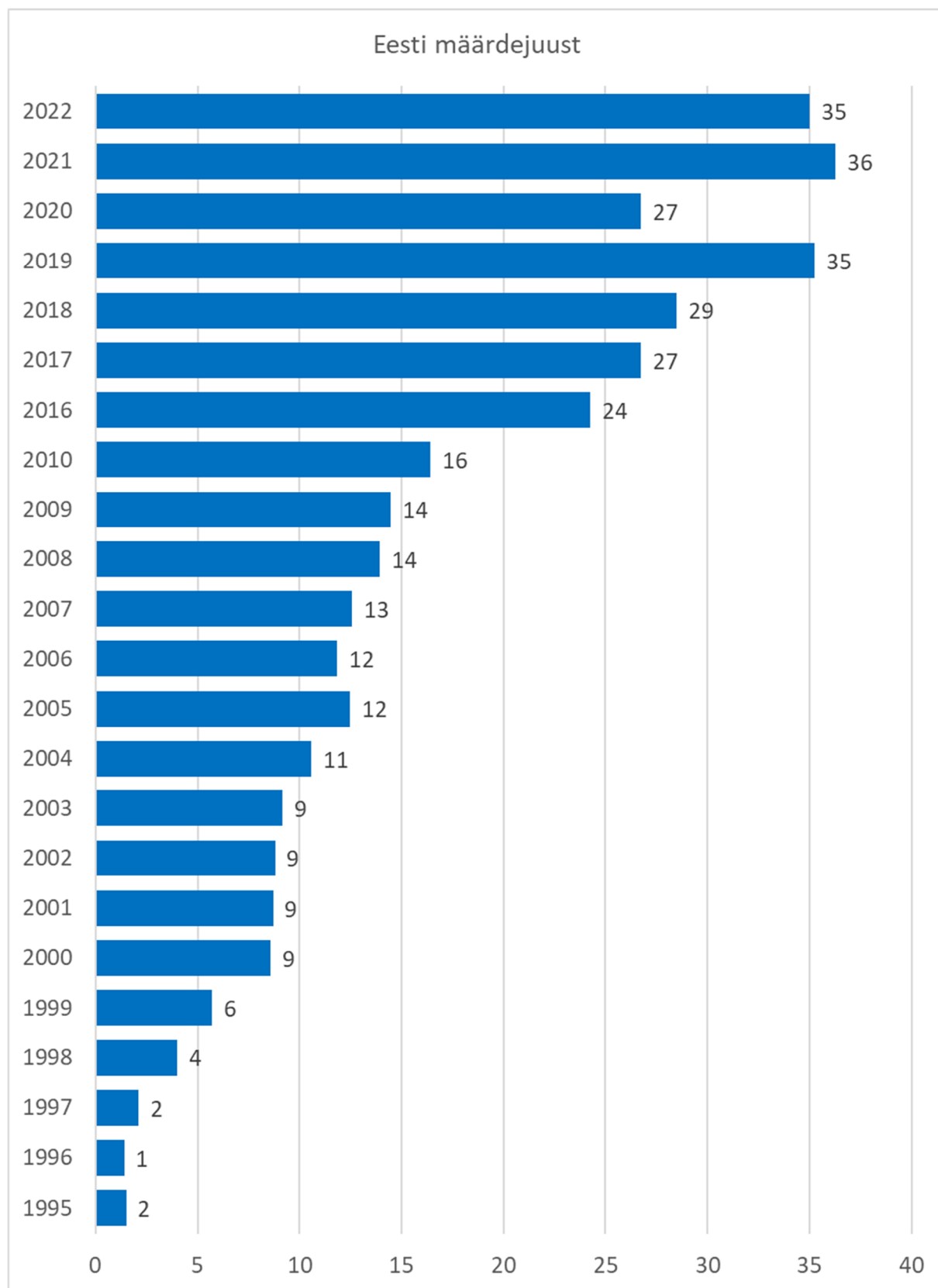
Tabel 2.1.5. Kodumaine sortiment aastatel 1995–2022
(kaalumata sortide arv keskmiselt kaupluses)

Toidukaubad	1995	2022
Piim	1	14
Juust	4	71
Määrdejuust	2	35
Jogurt	3	79
Või	1	11
Kohupiim	3	71
Toiduõli	0	4
Veiseliha	1	14
Sealiha	1	17
Linnuliha	2	10
Lihakonservid	6	18
Keeduvorstid	8	61
Suitsuvorstid	4	68
Suitsuliha	4	89
Leib	5	74
Nisujahu	1	8
Küpsised	7	24
Õlu	7	153
Viin	9	39
Mahl	3	46
Kaerahelbed	0	3
Konservkurk	0	18

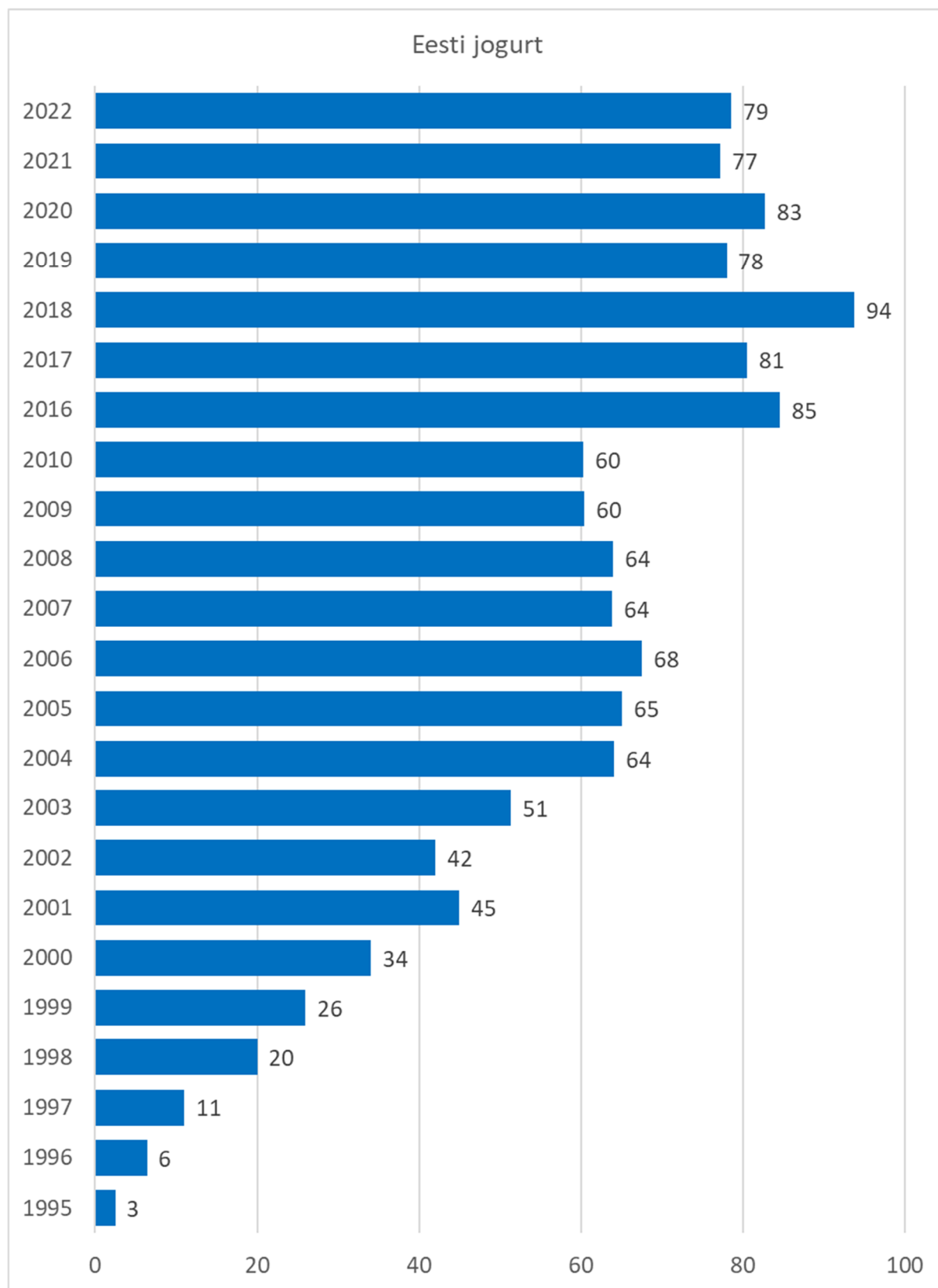
Joonis 2.1.5. Eesti juustusortide arv (keskmiselt kaupluses)

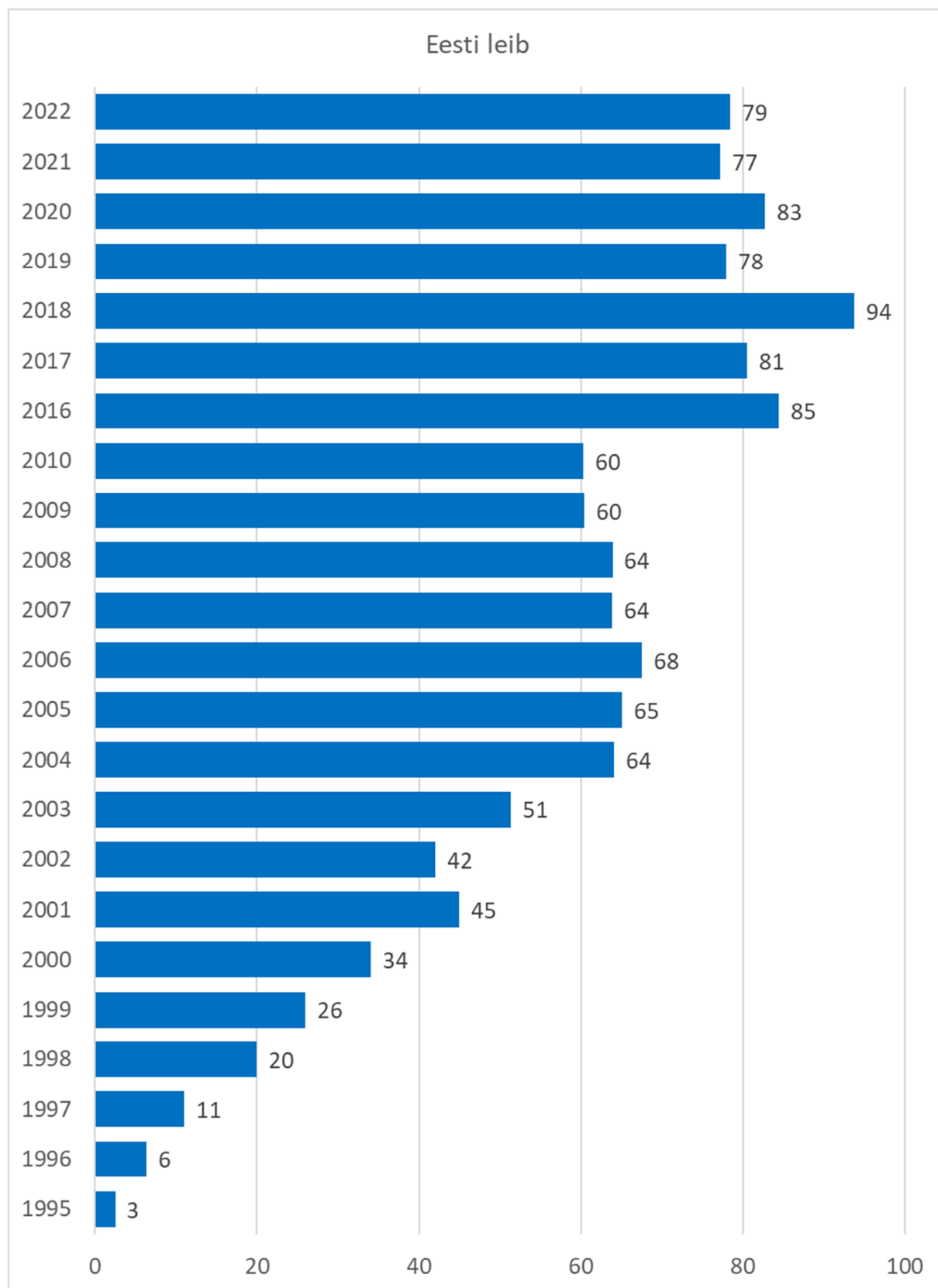
Joonis 2.1.6. Eesti määardejuustusortide arv (keskmiselt kaupluses)

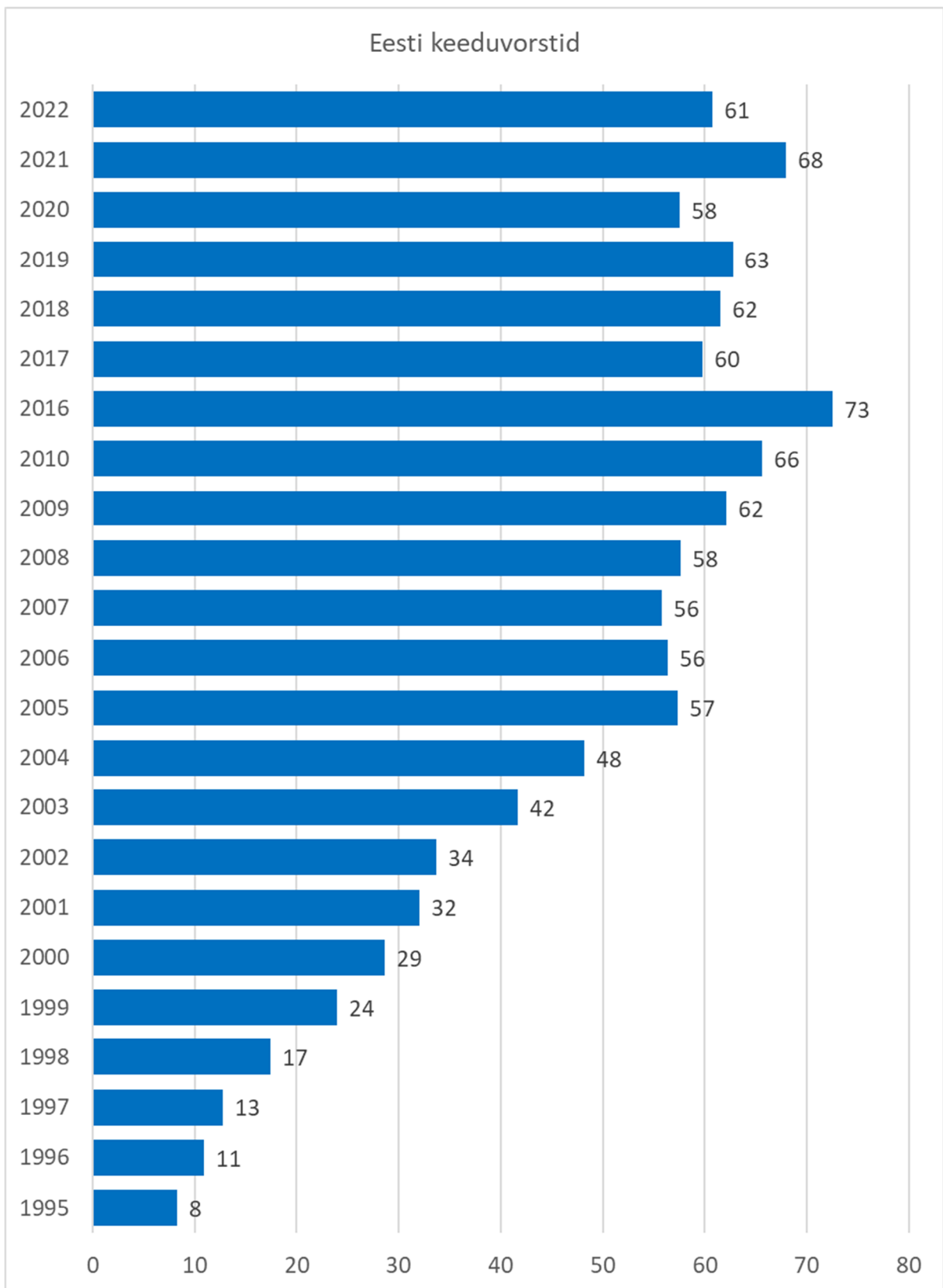
Joonis 2.1.7. Eesti jogurtisortide arv (keskmiselt kaupluses)

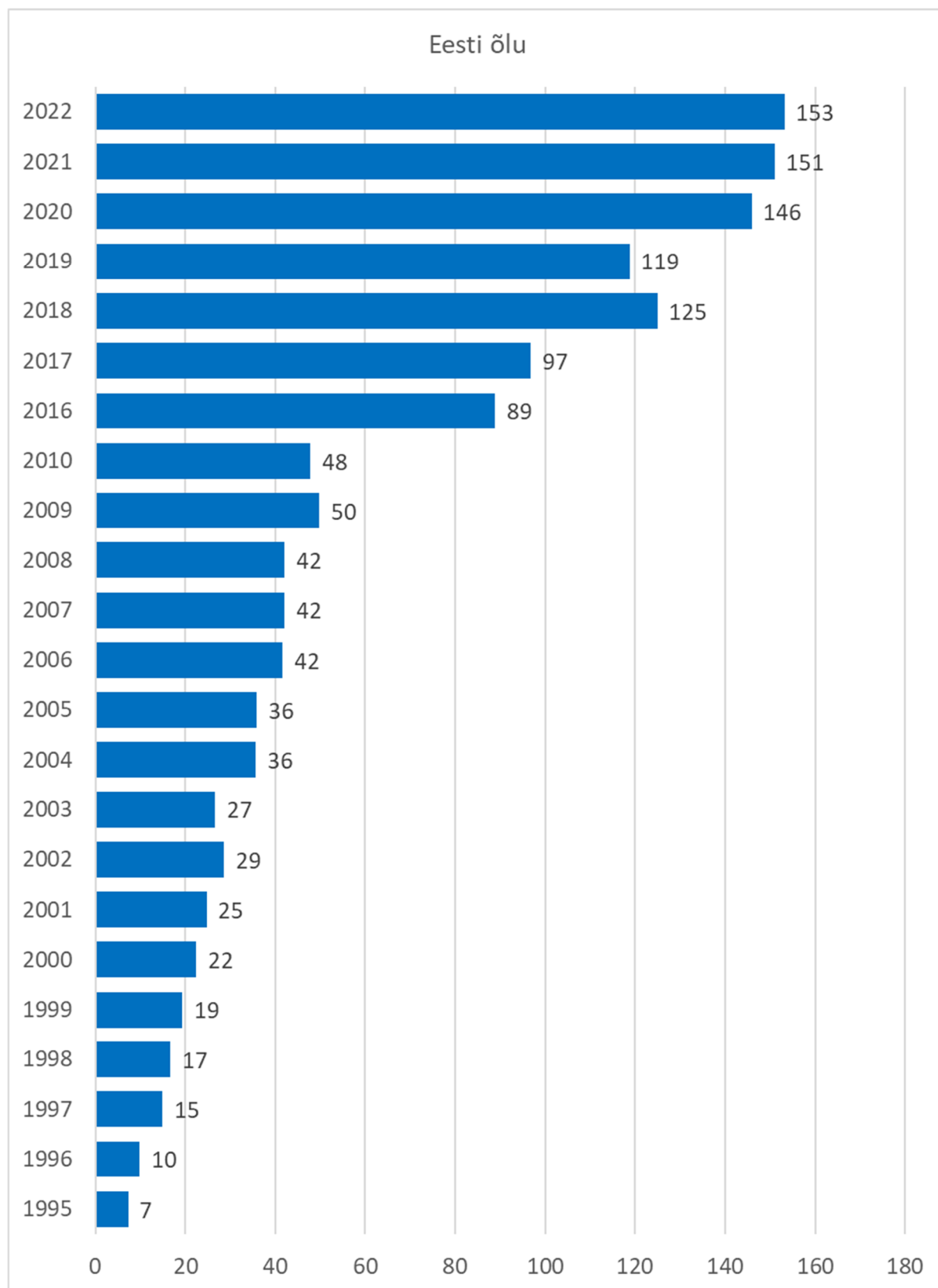
Joonis 2.1.8. Eesti leivasortide arv (keskmiselt kaupluses)

Joonis 2.1.9. Eesti keeduvorstisortide arv (keskmiselt kaupluses)

Joonis 2.1.10. Eesti õllesortide arv (keskmiselt kaupluses)

2.2. Kodumaised ja imporditud mahetoidukaubad

2.2.1. Kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade sortiment

2022. aasta septembris läbiviidud mahetoodete sortimendivaatluse tulemustest lähtuvalt oli kodumaiste mahetoodete osakaal 74% mahetoodete sortimendist. Mahetoodete sortimendis olid 2022. aasta vaatluse ajal kodumaised mahetooted esindatud 14-s tootegrupis 24-st ja importmahetooted 9-s tootegrupis 24-st (tabel 2.2.1). Enim kodumaiseid mahetooteid kaupluse kohta keskmiselt oli mahemahlade (keskmiselt 13 tootenimetust kaupluse kohta) ja mahekohupiima, mahejäätise ning maheküpsiste tootegrupis (kõiki keskmiselt 7 tootenimetust kaupluse kohta). Imporditud mahetooteid oli enim mahetoiduõli (6 tootenimetust), mahejogurti (5 tootenimetust) ja mahemahla (4 tootenimetust) kaubagruppides. Nii kodumaiste kui ka importmahetoodete valik puudub vaadeldud kauplustes mahemäärdejuustude, mahe sealiha, mahe lihakonservide, mahe keeduvorstide, mahe suitsuvorstide, mahe suitsuliha, mahe konservkurgi ja mahe värskete kala tootegruppides.

Suurim valik mahetooteid kokku oli Rimi (120 tootenimetust), järgnesid Selver (100 tootenimetust), Coop (40 tootenimetust) ja Maxima (20 tootenimetust).

Kuigi sortimendivaatluses esindatud tootegruppe mõjutab mahekaupade hooajaline kättesaadavus vähe, siis võib mõningal määral värskete toodete (piimatooted, liha) kättesaadavust mõjutada kindlaksmääratud kauba tarneajad, mis ei pruugi olla niisama sageli kui tavatoodetel. Samuti ei leia suuremate ketipoodide lettidelt väga väikeste tootmismahetudega mahetooteid.

Suurtes ketikauplustes paraneb mahetoodete valik pidevalt ja tooteid püütakse kliendile võimalikult lihtsasti leitavaks teha (erimärgistus, eraldi mahetoodete alad jne), kuid mitmed mahetooted (eeskätt hooajalised tooted, kõrgema hinnaga tooted ja spetsiifilisemad tooted) on saadaval vaid mahe- ja loodustoodete poodides, laatadel ja e-poodides.

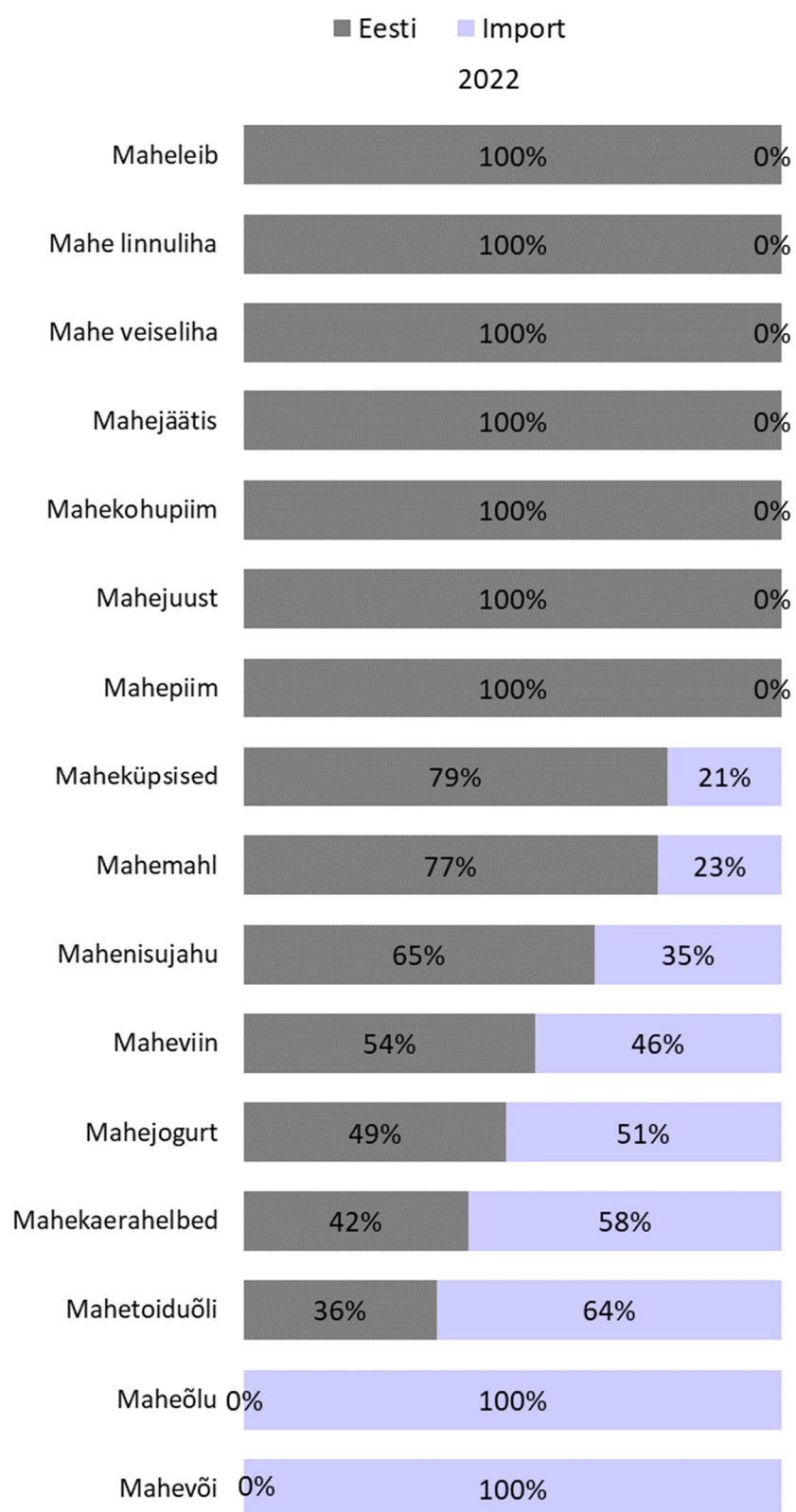
Osadel kodumaistel mahetoodetel puudus vaadeldud kauplustes imporditud alternatiiv (joonis 2.2.1). Seitsmes tootegrupis oli mahetoodete sortimendis vaid kodumaised mahetooted: maheleib, mahe linnuliha, mahe veiseliha, mahejäätis, mahekohupiim, mahejuust ja mahepiim. Kodumaiste mahetoodete ülekaal on ka maheküpsiste, mahemahla, mahenisujahu ja maheviina tootegruppides. Kodumaist ja imporditud mahejogurtit on sortimendis peaaegu võrdselt ning Eesti mahetooted on vähemuses mahekaerahelveste ja mahetoiduõli tootegruppides. Maheõlle ja mahevõi sortimendis on vaid importmahetooted.

Tabel 2.2.1. Kodumaiste ja imporditud mahekaupade sortimendi laius 2022. a
(nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

Kaubagrupp	Eesti	Import
Mahepiim	1	-
Mahejuust	4	-
Mahe määrdejuust	-	-
Mahejogurt	5	5
Mahevõi	-	1
Mahekohupiim	7	-
Mahejäätis	7	-
Mahetoiduõli	3	6
Mahe veiseliha	5	-
Mahe sealiha	-	-
Mahe linnuliha	5	-
Mahe lihakonservid	-	-
Mahe keeduvorstid, viinerid	-	-
Mahe suitsuvorstid	-	-
Mahe suitsuliha	-	-
Mahe leib	3	-
Mahe nisujahu	2	-
Maheküpsised	7	2
Maheõlu	-	1
Maheviin	1	1
Mahemahlad, mahenektarid	13	4
Mahekaerahelbed	1	2
Mahe konservkurk	-	-
Mahe värsked kala	-	-

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 2.2.1. Kodumaise mahekauba osatähtsus sortimendis (% nimetuste arvust)

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

2.2.2. Kodumaiste mahetoidukaupade hinnad ja hinnavõrdlus tavatoodetega

2022. aasta septembris läbi viidud kodumaiste mahe- ja tavatoodete hinnavõrdlusest lähtuvalt on mahetooted kauplustes müügil kõrgema hinnaga kui analoogsed tavatooted (tabel 2.2.2). Eranditeks on osad taimeteed, piimatooted ning liha ja lihatooted, kus mahetooted on sageli odavamad kui tavatooted või oluliselt väiksema hinnaerinevusega kui teised mahe- ja tavatooted. Eelmise aastaga võrreldes on hinnavad pigem vähenenud. Endiselt on suurimad hinnavad enamikel kartuli ja köögivilja gruppi kuuluvatel toodetel. Mahepeet maksis 2022. aasta septembris 5 korda rohkem kui tavapeet, mahekapsas enam kui 3 korda rohkem kui tavakapsas ning lahtine maheporgand ja kaalikas üle 2,5 korra enam kui vastav tavatoode. Lahtine mahekartul oli pea 4 korda kallim kui lahtine tavakartul.

2022. aastal võrreldes 2021. aastaga on nii mahe- kui ka tavatoodete hinnad valdavalt tõusnud ning tavatoodete hinnatõus on olnud kiirem kui mahetoodetel (tabel 2.2.3).

2022. aastal võrreldes 2021. aastaga kallines piimatoodetest enim mahejuust 30% ja mahepiim 21%, tavajuust ja mahepiim kallinesid vastavalt 29% ja 31%. Kõige vähem kallines mahekohupiim (mahekohupiim 3% ja tavakohupiim 6%). Maitsestatamata mahejogurt ja mahešokolaadijäätis kallinesid aastaga 13% ja vastavad tavatooted kallinesid 10% ja 32%.

Tavamunade hinnad on aastaga kasvanud enam kui kaks korda kiiremini kui mahemunadel. M suuruses mahe kanamunade hind kasvas aastaga 18% (tavamunade hinnatõus 41%) ja L suuruses mahe kanamunade hind tõusis 11% (tavamunade hind tõusis 49%).

Lihatoodetest on hinnad tõusnud enim tavalihatoodetel. Mahelihatoodetest kallines kõige rohkem mahelihaveise hakkliha 26% (tavaveisehakkliha kallines 61%).

Teravilja- ja jahutoodetest kasvasid hinnad enim samuti tavatoodetel – nisujahu 84% ja rukkijahu 69%. Mahenisujahu hind tõusis 19% ja rukkijahul 14%. Mahekaerahelveste hind kasvas 26% ja tavakaerahelvestel 84%. Maheleiva ja tavaleiva hinnatõusude vahe oli väiksem. Maheleiva hind tõusis aastaga 11% ja tavaleival 17%.

Nii mahe- kui ka tavakartuli ja köögivilja hinnad tõusid. Lahtine mahekartul ja tavakartul kallinesid aastaga vastavalt 52% ja 30%. Pakitud mahekartul ja tavakartul kallinesid vastavalt 25% ja 29%. Pakitud porgand kallines aastaga oluliselt enam kui lahtine porgand. Pakitud maheporgandi hind tõusis aastaga 71% ja tavaporgandil 53% ning lahtine mahe- ja tavaporgand kallinesid vastavalt 14% ja 35%. Tavapeet maksis tänavu 33% ja mahepeet 72% rohkem kui eelmisel aastal. Mahepeakapsa hind kasvas aastaga võrreldes 8% ja tavapeakapsas kallines 74%.

Maheõuna hind langes veidi enam kui veerandi võrra, seevastu tavaõuna hind tõusis 23%. Langes ka naturaalse maheda õunamahla hind (12%, tavaõunamahla hind tõusis 23%) ja mahemustikamoosi hind 7% (tavamustikamoosi hind tõusis 30%).

Tabel 2.2.2. Kodumaiste mahetoodete ja tavatoodete jaehinna erinevused Eesti kauplustes 2022. aasta septembris (tavatoote jaehind=100)

Mahetoode	Tavatoode	Mahetoote hind (tavatoode=100)
Piimatooted		
Mahepiim 4% (1-liitrine pakend)	Tavapiim 3,5% (1-liitrine pakend)	185
Mahepiim 4% (1-liitrine pakend)	Tavatäispiim 3,8–4,2% (1-liitrine pakend)	114
Maitsestatamata mahejogurt	Maitsestatamata tavajogurt (suurtootja)	91
Mahekohupiim vaniljega	Tavakohupiim vaniljega (suurtootja)	153
Mahejuust (poolkõva)	Tavajuust (poolkõva, suurtootja)	161
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)	Tavašokolaadijäätis (>400g pakend)	174
Munad		
Mahemuna M (10 tk)	Tavamuna M (10 tk)	159
Mahemuna L (10 tk)	Tavamuna L (10 tk)	153
Lihatooted		
Mahelihaveise hakkliha jahutatud	Tavaveise hakkliha jahutatud	91
Mahelihaveise antrekoot jahutatud	Tava lihaveise antrekoot jahutatud	61
Mahelihaveise välisfilee jahutatud	Tava lihaveise välisfilee jahutatud	59
Mahelihaveise kuubikud jahutatud	Tavalihaveise kuubikud jahutatud	100
Mahetäissuitsuvorst	Tavatäissuitsuvorst	152
Teravilja- ja jahutooted		
Mahenisujahu (püül)	Tavanisujahu (kõrgem sort, suurtootja)	153
Maherukkijahu	Tavarukkijahu (suurtootja)	153
Maheodrajahu	Tavaodrajahu (suurtootja)	139
Mahekaerahelbed	Tavakaerahelbed (suurtootja)	141
Pagari- ja kondiitritooted		
Maheleib	Tavaleib	307
Maheleib	Tavaleib käsitöö	142
Kartul		
Mahekartul lahtine	Tavakartul lahtine	395
Mahekartul pakitud	Tavakartul pakitud	225
Köögivilid		
Maheporgand lahtine	Tavaporgand lahtine	259
Mahekaalikas	Tavakaalikas	256
Mahepeet	Tavapeet	503
Mahepeakapsas	Tavapeakapsas	328
Maheküüslauk	Tavaküüslauk	120

Mahetoode	Tavatoode	Mahetoote hind (tava-toode=100)
Puuviljad ja marjad		
Maheõun	Tavaõun	96
Maheastelpajumoos	Tavaastelpajumoos	100
Mahemaasikamoos	Tavamaasikamoos	156
Mahemustikamoos	Tavamustikamoos	107
Mahevaarika-mustsõstramoos	Tavavaarika-mustsõstramoos	347
Mahe õunamahl naturaalne (0,5–1-liitrine pakend)	Tavaõunamahl naturaalne (0,75–1-liitrine pakend)	111
Mesi		
Mahemesi lisandita (400–500g pakend)	Tavamesi lisandita (400–500g pakend)	115
Maitse- ja ravimtaimed, -teed		
Mahekibuvitsatee	Tavakibuvitsatee	108
Mahekummelitee	Tavakummelitee	110
Mahepiparmünditee	Tavapiparmünditee	87
Õlid		
Maherapsiõli	Tavarapsiõli (suurtootja)	357

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Tabel 2.2.3. Kodumaiste mahetoidukaupade ja tavatoodete keskmised jaehinnad Eesti kauplustes (€/kg)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Piimatooted	Eesti	Eesti	Eesti	Eesti	Eesti	Eesti	Eesti	Eesti
Mahepiim 4%, I	1.26	1.22	1.25	1.27	1.25	1.30	1.27	1.54
Tavapiim 3,5%, I	0.73	0.75	0.86	0.84	0.80	0.85	0.83	0.95
Tavatäispiim 3,8–4,6%, I	0.96	1.02	1.03	1.08	1.02	1.00	0.97	1.27
Maitsestatamata mahejogurt (400g pakend)	2.42	2.50	2.54	2.50	2.53	2.93	3.06	3.45
Maitsestatamata tavajogurt (400–500g pakend)	2.81	2.85	2.93	2.90	2.93	2.86	3.11	3.42
Mahekohupiim vaniljega	5.94	6.06	6.13	6.13	6.11	6.76	6.64	6.84
Tavakohupiim vaniljega	3.48	3.70	3.90	4.07	4.01	4.26	4.23	4.48
Mahejuust (poolkõva)	14.55	14.99	12.72	13.66	13.44	13.21	13.42	17.49
Tavajuust (poolkõva, suurtootja)	7.98	7.24	8.32	8.34	8.47	8.47	8.52	10.97
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)	14.87	14.75	15.41	15.74	15.88	16.17	18.58	21.00
Tavašokolaadijäätis (>400g pakend)		5.73	6.42	6.59	7.08	7.42	7.31	9.62
Munad								
Mahemunad M, 10 tk	3.24	3.15	3.07	3.32	3.21	3.41	3.24	3.83
Tavamunad M, 10 tk	1.43	1.36	1.37	1.86	1.78	1.74	1.65	2.33
Mahemunad L, 10tk	3.35	3.48	3.52	3.75	3.88	3.88	3.75	4.17
Tavamunad L, 10 tk	1.47	1.38	1.41	1.71	1.74	1.79	1.80	2.69
Lihatooted								
Mahelihaveise hakkliha jahutatud	8.03	8.60	8.28	8.44	8.50	8.38	8.59	10.80
Tavaveise hakkliha jahutatud	5.36	6.01	6.52	5.79	5.98	6.15	6.88	11.08
Mahelihaveise antrekoot	12.59	12.45	13.89	14.26	14.13	16.03	14.79	16.79
Tavalihaveise antrekoot		12.44	13.52	14.45	19.60	24.59	27.80	27.26
Mahelihaveise välisfilee	15.32	19.90	21.57	20.75	18.79	20.16	19.25	22.54
Tavalihaveise välisfilee (laagerdunud)	11.49	18.66	23.59	25.27	26.16	27.06	27.51	33.54
Mahelihaveise kuubikud	13.31	15.05	16.91	16.82	15.88	14.32	15.01	17.72
Tavalihaveise* kuubikud, strogonov, guljašš		9.99	15.03	16.86	18.69	17.42	18.29	18.48
Mahetalle tagatükk jahutatud	14.21	14.96	14.99	15.63	15.87	15.57	15.62	15.84
Mahetäissuitsuvorst		21.38	21.49	21.51	21.49	21.90	22.29	23.83
Tavatäissuitsuvorst		12.01	11.91	12.06	13.25	13.65	12.92	15.81
Teravilja- ja jahutooded								
Mahenisujahu (püül)	2.13	2.02	2.05	2.15	2.13	2.18	2.13	2.54
Tavanisujahu (k.s, suurtootja)	0.62	0.60	0.66	0.72	0.75	0.68	0.75	1.38
Maherukkijahu	2.09	2.12	2.04	1.85	2.25	2.06	2.16	2.46
Tavarukkijahu (suurtootja)	0.75	0.66	0.68	0.69	0.75	0.79	0.84	1.42
Maheodrajahu	2.12	2.08	2.02	2.11	1.82	1.78	1.78	1.81

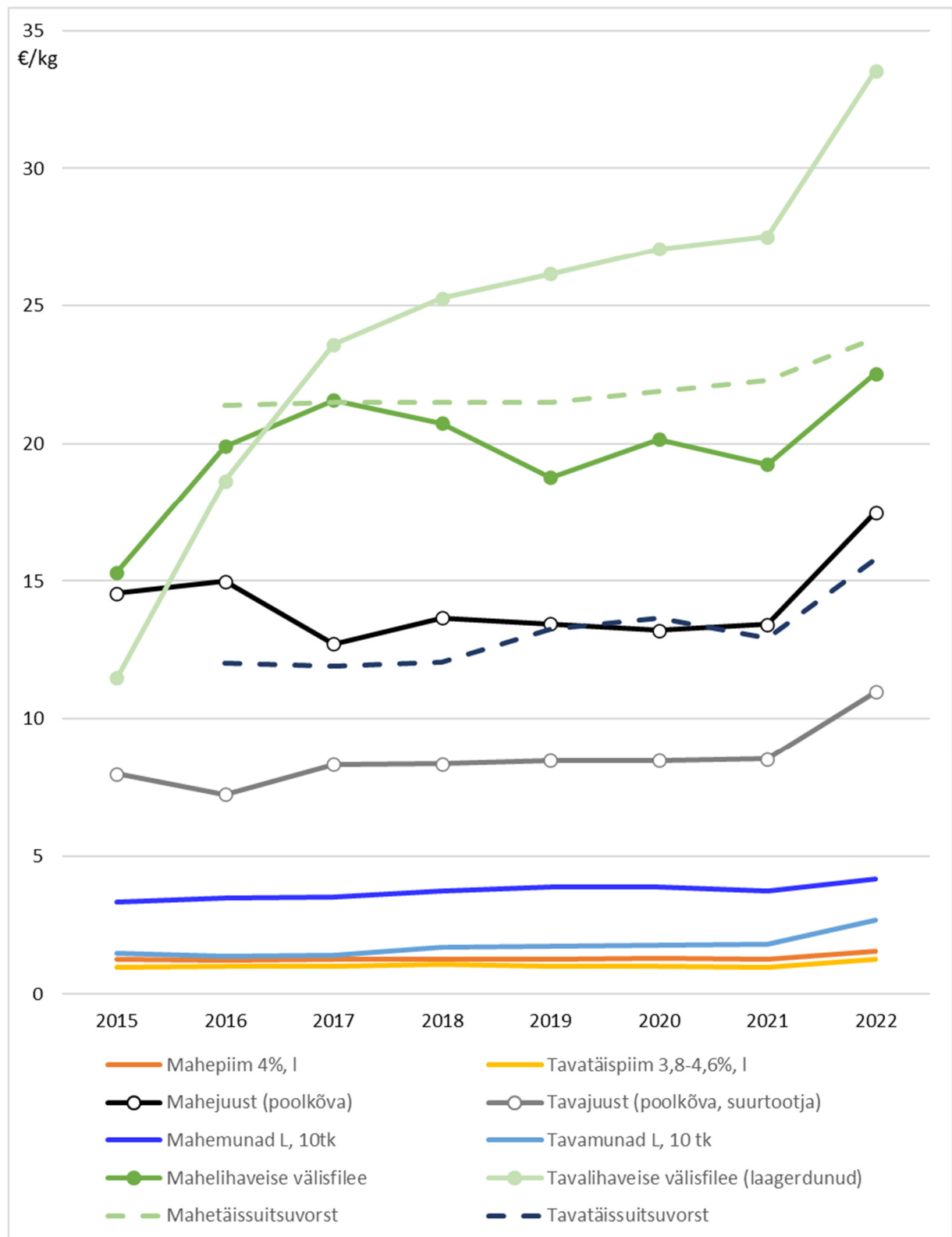
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tavaodrajahu (suurtootja)	0.97	0.92	1.03	1.23	1.04	0.97	0.99	1.29
Mahekaerahelbed	3.05	3.06	3.02	3.19	3.27	3.03	3.13	3.94
Tavakaerahelbed	1.79	1.48	1.47	1.47	1.48	1.45	1.41	2.60
Pagari- ja kondiitritooted								
Maheleib	3.08	5.50	5.43	5.59	5.72	5.67	5.55	6.18
Tavaleib	1.43	1.76	1.75	1.81	1.93	1.97	1.96	2.30
Tavaleib käsitöö	2.42	2.75	3.10	3.10	3.42	3.58	3.98	4.07
Kartul								
Mahekartul, lahtine	0.79	1.06	1.16	1.07	1.38	1.47	1.57	2.39
Tavakartul, lahtine	0.24	0.36	0.45	0.50	0.54	0.46	0.54	0.70
Mahekartul, pakitud	1.03	1.36	1.56	1.62	1.54	1.77	1.91	2.38
Tavakartul, pakitud	0.76	0.79	0.85	0.86	0.99	0.89	0.96	1.24
Köögivilid								
Maheporgand, lahtine	2.53	1.51	1.51	1.89	2.49	1.66	2.20	2.51
Tavaporgand, lahtine	0.28	0.32	0.37	0.53	0.62	0.42	0.43	0.58
Maheporgand, pakitud	3.59	2.89	2.08	2.85	3.74	2.41	3.25	5.57
Tavaporgand, pakitud	1.07	1.03	1.11	1.42	1.43	1.21	1.32	2.02
Mahekaalikas	3.80	1.88	1.78	2.47	3.17	2.38	2.41	3.38
Tavakaalikas	0.53	0.64	0.77	0.78	0.89	1.15	1.20	1.24
Mahepeet	2.00	1.89	1.55	2.14	3.23	2.23	2.44	4.20
Tavapeet	0.41	0.38	0.46	0.53	0.71	0.36	0.54	0.72
Mahepeakapsas	2.54	1.98	1.60	1.97	3.09	2.22	2.40	2.58
Tavapeakapsas	0.24	0.36	0.38	0.40	0.71	0.37	0.38	0.66
Maheküüslauk	11.15	16.85	13.97	19.63	15.35	19.26	20.82	15.22
Tavaküüslauk	7.22	9.59	9.07	7.67	8.2	7.14	7.81	12.91
Puuviljad ja marjad								
Maheõun	3.14	2.81	2.84	3.29	3.51	4.01	4.79	3.52
Tavaõun	2.25	1.71	1.92	2.26	2.16	2.51	2.81	3.45
Maheastelpajumoos	12.66	14.10	14.47	15.58	15.99	16.74	17.59	12.74
Tavaastelpajumoos		13.04	11.76	13.19	11.85	11.35	11.38	12.40
Mahemaasikamoos	14.74	14.41	15.27	15.84	15.98	15.86	15.10	15.80
Tavamaasikamoos	5.98	6.35	6.13	6.64	7.10	7.52	7.56	8.73
Mahevaarikamoos		14.69	14.69	13.58	15.43	16.90	17.08	18.08
Tavavaarikamoos	5.81	6.20	6.51	6.82	6.95	7.48	7.96	9.65
Mahemustikamoos	14.93	16.07	15.60	16.28	15.92	15.80	15.45	14.35
Tavamustikamoos	6.64	6.64	7.08	7.51	7.47	8.10	8.30	10.81
Mahe õunamahl naturaalne (0,5–1-liitrine)	3.71	4.64	4.50	4.68	4.82	5.32	4.97	4.39

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tavaõunamahl naturaalne (0,75–1-liitrine)		3.39	3.22	3.54	3.38	3.92	3.10	3.81
Mesi								
Mahemesi (0,4–0,5 kg pakend)	16.95	15.96	16.63	20.41	18.68	17.47	15.97	14.74
Tavamesi (0,4–0,5 kg pakend)	9.90	10.39	11.03	12.03	11.33	11.64	11.49	12.31
Maitse- ja ravimtaimed (10 g hind)								
Mahekibuvitsatee, -marjad	0.33	0.39	0.46	0.46	0.49	0.50	0.48	0.57
Tavakibuvitsatee, -marjad	0.48	0.45	0.48	0.48	0.50	0.52	0.51	0.59
Mahekummelitee	1.13	0.89	1.14	1.14	1.16	1.20	1.22	1.33
Tavakummelitee	0.76	0.94	0.88	0.90	0.99	0.97	0.99	0.99
Mahepiparmünditee	1.03	0.89	1.15	1.20	1.25	1.23	1.33	1.61
Tavapiparmünditee	1.13	1.07	1.10	1.03	1.04	1.00	1.22	1.58
Õlid								
Maherapsiõli	6.78	8.34	6.13	5.76	5.99	7.64	7.75	8.99
Tavarapsiõli (suurtootja)		1.82	1.86	1.77	1.74	1.79	2.14	3.48

* 2020. ja 2021. aastal on tavaveiseliha hind

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 2.2.2. Kodumaiste mahe- ja tavatoodete hindade (€/kg) võrdlus

2.2.3. Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide hinnavaatlused

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide hinnavaatlused viidi läbi 2022. aasta juunis, septembris ja detsembris Tallinna seitsmes toidukaupluses, millest kolm kauplust olid peamiselt mahe- ja loodustooteid müüvad kauplused. Maitse- ja ravimtaimede hindu vaadati lisaks neljas apteegis.

Hinnavaatlused toimusid järgmistes Tallinna kauplustes: Selver, Rimi sh Talu Toidab ala, Stockmann, Prisma, Ökosahver, Mahemarket ja Biomarket ning apteekides: Apotheke, Südameapteek, Benu Apteek ja Euroapteek.

Hinnavaatluste tulemused on esitatud tabelis 2.2.4.

Tabel 2.2.4. Mahetoidukaupade keskmised jaehinnad Eesti kauplustes 2022. aastal (€/kg)

	Juuni	Sept	Dets
Piimatooted			
Mahepiim 4%, I	1.52	1.48	1.62
Maitsestatamata mahejogurt (400g pakend)	3.47	3.03	3.86
Mahekohupiim vaniljega	7.41	6.96	6.14
Mahejuust (poolkõva)	16.75	17.50	18.21
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)	20.21	20.88	21.92
Munad			
Mahemunad M, 10 tk	3.77	3.73	3.98
Mahemunad L, 10tk	4.12	4.16	4.23
Lihatooted			
Mahelihaveise hakkliha jahutatud	10.58	10.58	11.26
Maheveise hakkliha jahutatud	9.56	10.59	11.48
Mahelihaveise antrekoot	15.28	16.93	18.16
Mahelihaveise välisfilee	23.96	21.68	21.99
Mahelihaveise kuubikud	17.67	17.07	18.42
Mahetalle tagatükk jahutatud	14.18	15.00	18.33
Mahetäissuitsuvorst	21.62	26.04	-
Teravilja- ja jahutooted			
Mahenisujahu (püül)	2.50	2.55	2.58
Mahetäistera nisujahu	2.29	2.51	2.50
Maherukkijahu	2.44	2.43	2.51
Mahetäistera rukkijahu	1.82	1.85	1.98
Maheodrajahu	1.77	1.81	1.84
Mahetäistera odrajahu	2.05	2.05	2.29
Mahekaerahelbed	3.70	3.70	4.42
Pagari- ja kondiitritooted			
Maheleib	5.79	6.44	6.32
Kartul			
Mahekartul, lahtine	-	2.92	1.86
Mahekartul, pakitud	1.86	2.90	2.39
Köögiviljad			
Maheporgand, lahtine	-	2.05	2.98
Maheporgand, pakitud	-	5.44	5.71
Mahekaalikas	2.70	3.38	4.05
Mahepeet	5.28	3.66	3.66
Mahepeakapsas	-	2.35	2.81

	Juuni	Sept	Dets
Maheküüslauk	-	13.45	16.99
Puuviljad ja marjad			
Maheõun	-	3.45	3.59
Maheastelpajumoos	12.66	12.81	-
Mahemaasikamoos	15.39	15.39	16.62
Mahevaarikamoos	15.59	16.49	22.15
Mahemustikamoos	14.23	14.66	14.15
Maheõunapüree	-	-	-
Mahevaarika-mustsõstramoos	21.29	22.23	22.23
Mahe õunamahl naturaalne (0,75–1-liitrine)	4.73	4.44	4.01
Mesi			
Mahemesi (0,4–0,5 kg pakend)	15.13	15.35	13.73
Maitse- ja ravimtaimed (10 g hind)*			
Mahekibuvitsatee, -marjad	0.45	0.62	0.64
Mahekummelitee	1.48	1.22	1.28
Mahenõmm-liivatee	1.43	1.29	1.31
Mahepiparmünditee	1.68	1.49	1.66
Õlid			
Maherapsiõli	8.96	8.89	9.13

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

2.2.4. Kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade ja -jookide hinnavaatlused

Kodumaiste ja imporditud mahe- ja tavatoodete hindu koguti 2022. aastal esmakordselt ja eelnevate perioodidega võrdlust ei ole. Hinnavaatlused toimusid järgmistes Tallinna kauplustes: Selver, Rimi sh Talu Toidab ala, Stockmann, Prisma, Ökosahver, Mahemarket ja Biomarket ning apteekides (maitse- ja ravimtaimed): Apotheke, Südameapteek, Benu Apteek ja Euroapteek.

Kodumaiste ja imporditud mahetoodete valik on kauplustes väga väike ja kauba olemasolu vaatluse hetkel mõjutab tugevalt keskmisi hindu (tabel 2.2.5).

Tabel 2.2.5. Mahetoidukaupade ja tavatoodete keskmised jaehinnad Eesti kauplustes 2022. aasta juunis, septembris ja novembris (€/kg)*

	Eesti			Import		
	Juuni	Sept	Dets	Juuni	Sept	Dets
Piimatooted						
Mahepiim 4%, l	1.52	1.48	1.62	-	-	-
Tavapiim 3,5%, l	-	0.80	1.09	-	-	-
Tavataispiim 3,8–4,6%, l	1.19	1.31	1.31	-	-	-
Maitsestatamata mahejogurt (400g pakend)	3.47	3.03	3.86	5.07	4.72	2.90
Maitsestatamata tavajogurt (400–500g pakend)	3.14	3.33	3.78	2.32	3.35	3.30
Mahekohupiim vaniljega	7.41	6.96	6.14	-	-	-
Tavakohupiim vaniljega	4.22	4.54	4.68	-	-	-
Mahejuust (poolkõva)	16.75	17.50	18.21	19.00	21.35	11.90
Tavajuust (poolkõva, suurtootja)	10.15	10.85	11.92	13.55	22.74	23.04
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)	20.21	20.88	21.92	-	-	-
Tavašokolaadijäätis (>400g pakend)	8.03	12.00	8.83	8.75	4.47	4.80
Munad						
Mahemunad M, 10 tk	3.77	3.73	3.98	5.15**	-	3.59
Tavamunad M, 10 tk	2.28	2.34	2.38	1.70	1.83	2.04
Mahemunad L, 10tk	4.12	4.16	4.23	3.29	3.39	3.59
Tavamunad L, 10 tk	2.6	2.71	2.77	2.31	2.50	2.39
Lihatooted						
Mahelihaveise hakkliha jahutatud	10.58	10.58	11.26	-	-	-
Maheveise hakkliha jahutatud	9.56	10.59	11.48	-	-	-
Tavaveise hakkliha jahutatud	9.97	11.63	11.63	-	-	-
Mahelihaveise antrekoot	15.28	16.93	18.16	-	-	-
Tavalihaveise antrekoot	26.35	27.74	27.70	-	-	-
Mahelihaveise välisfilee	23.96	21.68	21.99	-	-	-
Tavalihaveise välisfilee (laagerdunud)	28.88	37.02	34.71	-	-	-
Mahelihaveise kuubikud	17.67	17.07	18.42	-	-	-
Tavalihaveise kuubikud, strogonov, guljašš	18.48	-	18.48	-	-	-
Mahetalle tagatükk jahutatud	14.18	15.00	18.33	-	-	-
Mahetäissuitsuvorst	21.62	26.04	-	-	-	-
Tavatäissuitsuvorst	14.86	17.16	15.41	-	-	7.63
Teravilja- ja jahutooted						
Mahenisujahu (püül)	2.50	2.55	2.58	1.39	1.39	1.44
Tavanisujahu (k.s, suurtootja)	1.09	1.67	1.39	1.27	1.61	1.69
Mahetäistera nisujahu	2.29	2.51	2.50	-	-	-
Tavatäistera nisujahu (suurtootja)	1.49	1.69	1.71	-	1.69	1.69

	Eesti			Import		
	Juuni	Sept	Dets	Juuni	Sept	Dets
Maheurukijahu	2.44	2.43	2.51	-	1.49	-
Tavarukijahu (suurtootja)	1.34	1.59	1.33	0.75	1.29	1.29
Mahetäistera rukijahu	1.82	1.85	1.98	-	-	-
Tavatäistera rukijahu (suurtootja)	1.02	1.42	1.36	0.98	1.08	0.91
Maheodrajahu	1.77	1.81	1.84	-	-	-
Tavaodrajahu (suurtootja)	1.26	1.30	1.29	-	1.19	1.19
Mahetäistera odrajahu	2.05	2.05	2.29	-	-	-
Tavatäistera odrajahu (suurtootja)	-	-	-	-	-	-
Mahekaerahelbed	3.70	3.70	4.42	4.36	4.71	5.09
Tavakaerahelbed	2.33	2.62	2.85	2.30	2.68	2.54
Pagari- ja kondiitritooted						
Maheleib	5.79	6.44	6.32	-	-	-
Tavaleib	2.19	2.10	2.60	2.18	2.54	3.43
Tavaleib käsitöö	3.80	4.53	3.89	-	-	-
Kartul						
Mahekartul, lahtine	-	2.92	1.86	2.19	3.20	-
Tavakartul, lahtine	0.68	0.74	0.69	0.99	1.10	-
Mahekartul, pakitud	1.86	2.90	2.39	-	-	-
Tavakartul, pakitud	1.22	1.29	1.22	1.39	2.21	-
Köögivilid						
Maheporgand, lahtine	-	2.05	2.98	2.50	2.35	2.29
Tavaporgand, lahtine	0.39	0.79	0.56	0.99	-	-
Maheporgand, pakitud	-	5.44	5.71	3.45	3.79	-
Tavaporgand, pakitud	1.90	2.12	2.03	2.14	3.41	6.45
Mahekaalikas	2.70	3.38	4.05	-	-	-
Tavakaalikas	-	1.32	1.16	1.28	1.49	-
Mahepeet	5.28	3.66	3.66	3.24	3.06	-
Tavapeet	0.74	0.73	0.69	0.79	0.99	1.49
Mahepeakapsas	-	2.35	2.81	3.56	3.45	2.49
Tavapeakapsas	0.69	0.72	0.56	0.59	-	-
Maheküüslauk	-	13.45	16.99	13.59	15.22	11.28
Tavaküüslauk	14.16	11.16	13.40	8.25	7.16	7.29
Puuviljad ja marjad						
Maheõun	-	3.45	3.59	4.46	4.13	5.76
Tavaõun	-	3.32	3.58	1.57	1.78	1.65
Maheastelpajumoos	12.66	12.81	-	-	-	-
Tavaastelpajumoos	12.01	12.81	12.38	-	-	-
Mahemaasikamoos	15.39	15.39	16.62	9.99	10.42	10.67

	Eesti			Import		
	Juuni	Sept	Dets	Juuni	Sept	Dets
Tavamaasikamoos	7.99	9.89	8.32	8.40	9.26	8.65
Mahevaarikamoos	15.59	16.49	22.15	10.01	11.71	10.88
Tavavaarikamoos	8.90	10.58	9.48	10.70	12.43	10.50
Mahemustikamoos	14.23	14.66	14.15	9.99	9.99	10.24
Tavamustikamoos	9.36	13.71	9.36	11.24	12.41	11.50
Maheõunapüree	-	-	-	6.14	6.43	6.72
Tavaõunapüree	4.23	6.20	4.01	2.75	2.06	3.05
Mahevaarika-mustsõstramoos	21.29	22.23	22.23	-	4.23	-
Tavavaarika-mustsõstramoos	6.03	6.41	6.41	-	-	21.53
Mahe õunamahl naturaalne (0,75–1-liitrine)	4.73	4.44	4.01	2.98	3.14	3.78
Tavaõunamahl naturaalne (0,75–1-liitrine)	3.59	3.99	3.86	2.44	4.43	2.67
Tavaõunamahl kontsentreeritud mahlast (1-liitrine)	1.05	1.40	1.27	1.18	2.17	2.10
Mesi						
Mahemesi (0,4–0,5 kg pakend)	15.13	15.35	13.73	14.26	14.26	15.11
Tavamesi (0,4–0,5 kg pakend)	11.30	13.32	12.31	8.01	9.01	10.65
Maitse- ja ravimtaimed (10 g hind)***						
Mahekibuvitsatee, -marjad	0.45	0.62	0.64	-	0.79	0.79
Tavakibuvitsatee, -marjad	0.65	0.57	0.55	0.19	0.21	0.25
Mahekummelitee	1.48	1.22	1.28	1.91	1.38	1.25
Tavakummelitee	0.95	1.10	0.90	0.21	0.37	0.38
Mahenõmm-liivatee	1.43	1.29	1.31	-	-	-
Tavanõmm-liivatee	-	1.75	-	-	-	-
Mahepiparmünditee	1.68	1.49	1.66	1.06	1.02	1.07
Tavapiparmünditee	1.77	1.71	1.27	0.20	0.31	0.30
Õlid						
Maherapsiõli	8.96	8.89	9.13	8.58	10.18	10.69
Tavarapsiõli (suurtootja)	3.24	3.81	3.39	3.66	3.76	6.11

*võrdluseks toodud tavatoidukaupade hinnad võivad erineda EKI keskmistest toidukaupade jaehindadest, kuna mahetoodetega võrdluseks on valitud vaid mahetoodetega võimalikult võrreldavad tavatooted (nt ainult sama suured pakendid kui mahetoodetel jms).

**üंबरarvutus 6 munaga pakendilt

***lisaks kauplustele ka apteekides, kõik importteed on pakendatud teekotikestesse
Hinnavõrdluses on vaadeldud ka kaupluste omabrändi tooteid

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

2.2.5. Kodumaiste ja imporditud mahetoidukaupade müügikäive

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide müügikäive oli 2021. aastal mahetootjate ja -käitlejate küsitluse tulemuste põhjal 28 miljonit eurot (koos otsemüügiga), mida on 4,8 miljonit ehk 21% enam kui 2020. aastal. Ekspert hinnangule tuginedes moodustab kodumaise mahetoodangu jaekäive kogu mahetoodangu jaekäibest ca 30%. Kogu mahetoidukaupade jaeturumaht on EKI arvutuste kohaselt vähemalt 92,6 miljonit, mis on 21% enam kui 2020. aastal, mil see oli 76,5 miljonit.

Statistikaameti andmetel oli 2021. aasta toiduainete jaemüük spetsialiseerimata kauplustes ilma alkoholsete jookide ja tubakata 1,9 miljardit eurot.

2021. aastal moodustas kogu mahetoidukaupade jaeturumaht toidukaupade jaeturumahust 5% (2020. aastal 4,3%). Kodumaiste mahetoodete osa oli toidukaupade jaemüügist EKI andmetel 1,5% (koos otsemüügiga).